

3

Impresa

L' Hostal de la

Parigola

W

of the ()

W

W

Comedia en tres actes y en vers original
 de Frederich Soler y Hubert (Sena
 de Pitarras) Mestre en Gay Saber.

El Hospital
 de la
 Parigola.

Estrenada ab molt aplauso en
 lo Teatre Catala instalat en lo
 de Romea en Maig de 1877.

Handwritten text in a rectangular box, possibly a list or account entry.

Large handwritten text in the center of the page, possibly a signature or a large heading.

Handwritten text in a rectangular box at the bottom left, including a series of parallel lines.

La escena en un poble de
Catalunya.

Epoca: Segle XVIII.

Personatjes

Cassilda	-----	Noya de 16 anys
Janaci	-----	Son pare hostaler
Zofol	-----	Marxant
Marques	-----	Vell de 60 anys
Peret	-----	Fill de Zofol, 20 anys
Cuareta	-----	Criat vell del Marques
Piula	-----	Polvorista
Muny	-----	Sargent
Sagareta	-----	Fartaner
Tom	-----	Mosso del hostal.

Mores, romans, italians, matalots, firayres, etc. etc.

Acte primer.

Lo teatre representa el pati d'un hostal. A la dreta del espectador una galeria, a la que s'puja per una escala, té un rengle de quartos numerats. Al fondo la porta de la estable dintre de la qual s'hi venhen carros. Una taula y cadiras sota una parra; un pou; portes laterals que figuran donar a la cuyna y demés dependencias de la casa. En ocasions en que no destorbe el dialecte, se notará moviment de entrants y sortints, pagesos, firayres, etc., etc., que s'fican als quartos o' pujan la escala, com també crits de carreters y soroll de cascabells de matros en la estable.

Escena primera

Fofol, Pirla

Fof. ¡Vaja, vaja! ¡Es dir, donchs, Pirla,

qui aneu a Castellterçol?

Pin. Bè hi vaig; com que ve la festa
y jo hi tinc de fer los focs.

Fof. Vejam, donchs, si sabeu l'art
y logreu ferros un nom.

Pin. No tingueu por; tinc receptas
d'aquell polvorista bo
que, quan Lluís setse de França
se va casar, ja ja molt,

ell se va pendrer l'encarrech
de fer lo castell de focs,
que ja us dich jo que, si s'enten,
quedara aturdit tothom.

De primer fare unas rodas
que's calan y sissis...

Fof.

(; Bo!

(La benim ferros feina tallada.)

Pim. Després uns nets voladors
que fan xixixi....

Zof. (¡Tornahi!)

Pim. Y després aquells mes nous
que fan pi, pi, pi....

Zof. ¡Taja!

¡Qu'ees pensieu que feintine 'ls fochs,
ja ja entendre 'l qu'heu de dirme?

Pim. Veniu raho.

Zof. ¡Y es clar, badoch!

M'heu vingut aquí d'heurture
que 'm volen di' un secret gros.

Pim. Bè, ja veurieu, es qu' es cosa
qu' hauriam de estar ben sols.

Zof. La tu estém.

Pim. Vos, legions sembla,
per motius que 'm penso jo,

veig qu' estimen a la noya
filla de l' Ignaci.

Zof.

Molt.

So, en parlant de la petita,
ja estich que m' hi torno boig.
I bé, i no saben la causa
de que agradi així a tothom?

Pir. No; perquè ella bona no és...

Zof. Teniu raó; no ho es molt.

Es petita, molt primeta,
y trencada del color;
pero es blanca com un llió,
maca com un pom de flor,
rossa com una panotxa
y airosa com l' esquírol.

Las paraulas, ensucradas,
semblan de parlar tom dols.

Lo seu tracte es tan bon tracte
que, si son pare algun cop
disputa, perquè carrega
lo que d'hospedatge vol,
ella s'hi fica, ho arregla,
cobra encara mes penys
del que son pare volia,
y se'n va content tothom.

Després d'això, es agradosa
com no n'hi ha un altra al món.

Sempre ab l'agulla enfilada,
a l'un l'hi cus un botó,
a l'altre un set a la mansega,
a l'altre li tren la pòls,
y sempre ab la rialla al llabi,
sempre ab aquell to' agrados,
que fa qu' aquí tothom diga,

de deu llegnas al entorn,
que per maca y per saladada,
per bonica y to xamiós,
com d'en Nasi la penbilla
no m'hi ha un altre en tot lo món.

Pin. Sí, sí, vaja; es una noya

Zof. Noya que per fè un favor
es capís del sacrifici
que poguén pensar més gros.

Miréu; jo, quan vinch, vench roba
organdi, blonda, lilon

Pin. Bè, sí; etsetera.

Zof. Donchs, ella,

miréu si es ben gros favor.

lo que m'fa sempre que pujo

- 7 -
Escena II.

194

- Los matixos, Casilda, Criada. -

(Venen mudadas)

Cas. Si, lilon, randa y de tot. (A la porta)

Fof. Ella ve, escolténla un rato
y veurén si aixó es graciós.

Cas. Adieu siam. Molt bé; ara Sila

que vagi la cupna avant (Criada s'en vá)

Fof. Dén té quart.

Cas. ¡Hola marxant!

¡ Vos Piula?

Piul. ¿ que s'estila.

En vevente a' tú, xardor

y un cremá l'cor, qu' un divia
que hi ha un castell com lo dia
darrer de festa major.

Cas. Marxant, qui tira floretas . . .

Zof. Deixal está, es un tabaiu.

No t'è l'escoltis si t'plau,

y digam quantas pessetas

m'has fet granja ab la passada.

Cas. Mès que vos no'n desitjén.

Atony vos entornarén

ab la panera buydada.

Zof. jeth! ¿Si? Explicat ¿qu'ha passat?

Cas. M'he mudat, com vos m'heu dit,

y, un exp llesta, tot seguit
ab la Dila me n'hi anat.

Duhent la mantellina, airosa

com se dú la mantellina:

- jeth! m'ha dit la Caterina,

j'heo es mantellina hermosa!

- ¿De debó us agrada? - Tant

que m' dirás ahont l'has comprada.

- Lo marxant me l'ha portada.

- Donchs que me'n porti'l marxant.

(Tofol ha tret tinter de banya y escium
en una libreta)

Tof. « Una mantellina blanca
per la Caterina »

Cas.

Anem

y cap al firal baixem,

y passem per ca' la manca.

Com que així ja fa' per mi

y per vos re' me dona pena;

jo, remena que remena
perque lluhis lo faldellí,

quan la Rosalía'l ven

y hem dir: - Noya, ¿hiónt l'has comprat?

- Lo marxant me l'ha portat.

- Donchs, dirás que'm diga'l preu.

Fof. « Un faldellí de domàs
per la Rosalía.

Cas. Anem

y cap al mercat baixem,

y faig jo ben xich lo pas.

M' aixeco 'l vestit així,

com ja 's fa per las pujadas,

y hem ven las mitxas rexadas

la Layeta d' en Magi.

- ¡Ay! ¡Quin rexat! ¡Quins ramells!

¡Me vols dir hont las has compradas?

- Lo marxant las ha portadas.

- Donchs, que 'm porti tres parells.

Fof. « Tres parells per la Layeta. »

Pin. ¡Si qu' es un enjiny graciós!

Cas. En això, pensant en vos
hi arribat a la plassetta

y, al punt que m' he presentat,
com si la gent signés boja.

- L' un - ¡ ay quin ret de filoja!

L' altre - ¡ Quin mangot resat!

Tof. « Ret, mangot.....» (Sempre apuntant)

Cas. L' altre - ¡ Quin bo

que li fan los botonets!

L' altre. - ¡ ay quins collarets!

Tof. « Collarets, botonets.....»

Cas. ¡ Oh!

Si, si ¡ podem apuntar
sens aturarvos ni mica:

collarets, randa bonica,

musselina, jaconar,

pinta de conca, mangots,

mitja de seda resada,

y sabata ensibellada,

que patrimoniis y dots
de las noyas del voltant,
detrás de lli, llana y seda,
sin per umplir de moneda
la butxaca del maracant

Tof. ¡Tatatatata!

Cas. ¿Qué tal?

Pir. Ben dit, noya.

Cas. ¿Tbo enderino?

Tof. Ni un repiet de tamborino
quan hi ha ballada al firab,
ni 'l flaviol quan més refila
per festa major joliva,
ni 'l rossinyol quan fa riu
per l'arbreda de la vila,
ni la calandria xarxant,
tenen ven més clara y fina

qui aquesta maca padrina
que fa la sort del marcant.

Cas. ¿La sort?

Tot.

Y es clar, la riquesa
que la beva gràcia m dona.
Tu m fas lo que a Barcelona
fan per a la gegantessa;
treus moda y passejant maca
per tota la vila entera,
jo vaig buydant la panera
y vaig umplint la butxaca.
Ja vegeu vos, fentme això
si li tinc d'estar agratit.

Cas. Vaja, anem; torneu al llit
que ~~son~~ plaga de debo.
Vaig a dins a desmudarme
y a tornarvosho al instant.

Tof. ¿Cóm? ¿Tu tornar ve al marxant!

Y donchs ¿qué vols insultarme?

Cas. ¿Qué volen dir?

Tof.

Qu' aixé es féu

y ab un pago n' estás llista,
que lluhintles cada festa

ja hi faig jo 'l negoci mien.

Cas. No vos repliro; us coneix

y sé qu' us enfadará.

Tof. ¿Repliar tu? ¿Mes caldrá!

Pin. No; ja 'l pots créuer.

Cas.

Ja 'l crech

(Oh, quin gust! Ell m' hi veurá

y 'm diré tot hom qu' hi sò quapa)

Marxant, aquesta no escapa,

aquesta s' recordará,

y perquè vejeu qu' en mi

com lo vostre 'l men cor val,
jo vos brodaré ab torçal
una jupa de sàti.

Escena III.

- Los mateixos. Peret. -

(Que al anar sen casilda la detura)

Per. Pubilleta.

Cas. (Sofocantse) ¡Ah! ¿Es vosté?

Per Si no fós demanar massa....

Pin. (Observen bé lo que passa.) (A Tofol)

Tof. (¿Qui es aquest?)

Pin (No dignen ve)

Per. Si no fós per lo perill
de semblarli impertinent,
li demanaria atent,

que, encara qu' es molt senzill,
se dignés de mi aceptar

aquest pom de vint clavells,
perque després ab un d'ells
la puga a' dalt trebratar.

Cas. Tant mercé.... (Ni una grana
deu estar com jo de enessa.)

Per. La esperareí?

Cas. N' t'è promesa.

Per. (j cada dia més galana!) (Se'n va.)

Escena IV

— Marxant, Pinya, Cassilda —

Tof. (jky, ay, ay, ay, ay!)

Pin (j Ho haveu vist?)

Cas. Marxant, j heu vist quin ramell?
j No volen pendre un clavell?

Tof. j I si ell se 't posava trist?

Cas. j Trist ab mi? May de la vida

Termin; pren'ne un d'encés....

Escena V

- Los matasanos, Tonet. -

Ton. De part del senyor Marqués
que hi entris tot de seguida.

Cas. ¡Bo! No's pot tenir un gorg
que no's tinga una tristesa

Pin. ¡Y aixó? ¡Que t' dona peresa?

Cas. No m'agrada; está tan roig
y'm mira d' una manera....

Pin. ¡Sentiu?

Cas. Mira, Toni. ves;

digas qu' hi mirè després,
qu' ara he tret la cadernera
del bales.... ¡M'entens?

Ton.

Ja, ja.

Una excusa.

Cas. ¡Angela!

Ton. Bè. (Se'n va.)

Tof. És dir que no? ...

Cas. ¡Ja hi mire!

(¡Craciu a Déu qui avuy se'n va!) (Se'n va.)

Escena V.

— Tofol. — Pirla —

Pir. ¿Y ho havéu sentit?

Tof. Y ho he vist.

Pir. ¿Y donchs? ¿Que us hi heu encantat?

Tof. ¡Home! M'he quedat de pedra.

Pir. Donchs, això es lo que parlar

vos volia ans que la noya

tornés aquí del firal.

Com que jo que a n' aquí poso

paré prop d'un mes ariat,

per curarme la ferida

d'aquell met que'm va cremar,
he pogut observar cosas
que vos tot merca defant
y anant de ciutat a vila
o de vila a la ciutat,
hauriam passat centurias
sens haverho observat may.

Tof. Es dir qu'aquí hi ha un misteri?

Pin. Lo de quan l'assotaran,
perque si es lo que jo penso
algi del juco hi jurá.

Tof. Anen dihent.

Pin. Jo reparava

que la noya dias ha
no'm gastava aquella broma
que saben li es natural,
y... que se jo; va semblarme

com si la hagués d'esglayar
el que algú de per la vora
la vejes ab mi parlant.

Jo... quan veig las cosas foscas
tot seguint vull claretat;
com que ja es lo meu ofici
lo fer focs artificials.

Prof. Si, aixó es molt cert.

P. in.

Dondus barrino

me vaig de tot informant
y de seguida m'entero
de que posan al hostal,
un mingué jove que pinta
y un marqués vellot y estrany
que dú ab ell un secretari,
vell vest, com un carcamal,
tot doneta, y fent posturas

com un padri de quinze anys.
Vistos los dos vells y 'l jove
vaig comensar a observar:
Per un cantó veig la noya
l'empre al davant y al detrás
del joveuet, ab la esensa
de que ell la està retratant;
per altra cantó reparo
qu' aquest vell y el carcamal
van darrera la pubilla
enviantli joyas y rams;
per altre observo que 'l jove
encara no sent basar
lo marqués y el secretari,
se'n va corrent com un llamp;
y per altra part, ahir vespre,
asseñtats prop del brançal

d'aquest pou, los dos fantasmas
de nollots enamorats,
comptant que jo no ho sentia
ni ven dir ben net y clar,
que fora d'ells la penilla
encara que per l'afany
lograr de tanta ventura,
l'ingressen de dur plegat
son honor y sa riquesa,
y si convé 'ls titols reals.

Tof. Com hi ha món m'he quedat com
qui ven un ase volar.

Pim. Vens aquí tot lo misteri.
Jo, com sempre hi apreciát
à la noya, y sentiria
que hi passés algun dany,
vaig pensar, dies á n' en Tofal,

perque ben considerat,
trovo que d'aquest reuredo
no'n pot sortir més que mal.

Tof.

¡Al contrari, home; al contrari!

Si m'heu deixat com somiant!

¡Ay caratsus de xicota!

¡Miréu qu' això es cosa gran!

Tot hom qui un cop se la mira,

¡pataplum! La està fletxat.

Si jo vech que si venia

la majestat al hostal,

se'ns l'anduya de reyna.

Pin.

¡Home!.....

Tof.

Be', no; està clar

ja se' qui ella no ho seria

perque justament aviat

es festa major del poble

y ella té feyna al hostal
y així de poder ser reyna
vol estar desocupat,
ja ho sé; pero es per dirvos
que té molt partit.

Pir.

¡Ay, ay!

Si qui a fe ho preneu d'un modo
que may ho hauria pensat...

¡Això no us es mal per ella?

Tof.

El contrari, un té tan gran

que... mireu; vaig ara al poble

a dir el que li han denominat

a si ella la Catarina

la Manca y la de can Jan,

quan ara ha fet la passada

per la plassa y pe'l firat,

y, si voleu ajudar-me

y es cert que la volen tant,
fem la pitilla marquesa
sense com ve ni com va,

Piñ. Y ara?

Tof. Bè; decentho correct.

Piñ. No ho entench.

Tof. Ni tampoch cal.

Piñ. Marquesa sent hostatera!

Tof. Proa no hi ha'l marqués Cuinat?

Piñ. Pero....

Tof. Si, home, si; una noya

es per un rey.

Piñ. ¡Bah! bah! bah!

Tof. Home, miréu; a Inglaterra,
ara per Corpus para' anys
que diu l'història qu'hi havia
una Catarina Ubach

que va arribar fins a reyna.

Pin.

Pero li van tallà' l' cap

Tof.

¡ Ah! ; Lo ab això no m' hi fico!

Jo 'l que se que va guardar
bens y cabros, si li tallan

o' no li tallan lo cap

a la filla de l' Ignaci

ella es qui ho arreglarà

jo 'l que se que vos aqui ara

ab lo que m' heu explicat

m' heu fet veurer tantas cosas

molt mes entllà del meu nas

que ja us dich d' aqui una estonea

signeu aqui, y en tornant

fem la Cassilda marquesa.

Pin.

Vaja donchs, ¡ formal?

Tof.

Formal.

Miren; ja prenh la panera.

Pim. I ja vaig en un instant
a picar sofre per crets
pe'l castell de Viladrau.

Veureu quin castell; Pim, pom!

Tof. Si, vaja, si; ja s'neurà.

Pim. Donch, marxantó, hasta la vista.

Tof. Hasta la vista tabal.

(Se'n van per cada costat)

Escena VI.

- Ignaci, Tonet -

Ign. ¡ Ep, Antonia, Pepa, Clara,
Mariagua... vaja... endavant
llestas, llestas, de seguida.

Lo Senyor Marqués se'n vá
y ja saben qu'ell es home
que si se'l serveix com cal
sol donar bonas estrenas.

(Passan criadas ab bauls, maletas, sombrereras de la época, etc etc.)

Ton. Nostrame

Jgn. ¿Qué?

Ton. Sou ja a baix

Jgn. ¿Qué t' penses que sò tan calma
com tu que veient qu' hi ha
tanta gresca y tanta feyna
t' estás com un encant?

Hem d' obrir l' ull papanatas.

Ton. ¡Oh! ¡T que vos l' obriu en gran!

Jgn. ¿Qué si l' obro! Et qu' a mi m' vinga
a passar per qui la mà
ja pots dir qu' es home d' armes
Y ara qu' ho dich --- ja nevrás
aprofitem una estona
que sols ne podem parlar
y, digas ¿cóm vá la cosa?
Lo de la noya.

Don. ¡Oh! ¡Ja, ja!

Ign. ¡Oh, ja, ja! Doncas contesta,

Don. Per ara segueix avant.

Ign. Bé; l' marquès vell festejantla
y el pintor donantli rams
¿ Tu bé me 'ls vigilas sempre?

Don. No 'ls deixo sols ni un instant.

Ign. ¡Ah! Si, per Déu, no fem cosas,
La estopa a' vora del flama
pot cremarse, y si aixó passa
ja ho tenim tot a' rodar,
¿ ja ho sabs; entens? lo premi
de que jo logri 'l meu plan
es que, lograt, l' hostal plego
y jo 't regalo l' hostal.

Don. En quant a' la vigilancia
no 'n tingueu por.

Ign.

No'n tinc pas.

jo sè'l qu'a' tu t'interessa
y això'm té' prou descousat.

Don.

Pero té'; la vostra idea

voleu dir qu'es natural.

¿Voleu dir que voldrà un noble? ...

No us entenc.

Ign.

Vina, babau.

Vina que vull explicarho
perque veigis ben bé'l cas.

En aquest món, món de mónas,
com ja diu ben bé'l verset prim,

aixís que'l que veisti grayta
ja s'ho trova tot pispat

Valls, montanyas, fincas, casas,
diners, joyas... tot, tot.

Don.

¡Clar!

Ign. Tot bé amo; tu qu' ho miras
dins: ¡Donchs y ara com ho faig?⁹
y al últim si tens caletre
t'acut un pensament gran.
- ¡No ho vam pispa aquests o altres?⁹
Donchs ja a'í ells ho haig de pispar,
y desd' aquell punt barrinas,
quantas, miras, vas nyau, nyau
y aixís qu' algú se t' desenyda
¡nyach! Ja esten, ja li has pispat.

Con. ¡Ay carau! Veniu ideyas.

Ign. Calla y escolta babau.
Los medis qu' hi ha per pispar ho
son molts: pots ser malitar,
hortolá, metje, escolari,
sagrístá, jutge, advocat...
així per mi es lo de menos,

lo fet es que tingas l'am,
que després, per esquè, hi posas
lo que't vinga més a mà.

Lo meu pare, igual pensantho,
va veni' y va posá' hostel;

jo, 'l seu fill, vaig heredarlo
y 'l seu nom vaig continuar.

L'hostal, era de la Conna;

va se un nom molt mal posat.

La gent deya; Conna[?], connan,

y aixó es mal pe'ls parroquians;

lo mal ni 'l passas, ni 'l digas;

mes, si 'l fas, dultro amagat;

y, a' n' al pare, la franquesa

li va dur l'amar per baix.

Lo no ~~va~~... joves[?] jo 'ls meus defectes

me 'ls amago, y tal pensant,

va se 'l'hostal de la frigola
el qu'era la Conna avans,
y això de frigola... 'm sembla....

Ton. Si; no crech que passi mal.

Ign. ¡Ca, home! Si es una sopa
que la donan als malalts.

Donchs be; ab aquest nom tan mauso,
que ningú 'n maliciará,
vaig comensá á fer la meua
negociant aquí al hostal,
y ab traquiners y galeras,
y calesins y marxants,
podria fe' una fortuna
sense cap dificultat....

pero, Tonet.... m'encaparra
això d'anarlos pispanit
pensant com fer fruita ab trampa,

quan trenta t'han demanat;
fè de bé las butifarras,
per posar seu a n'al llart
y da' a tothom gat per llebra....

Fon. Si; teniu rahó; es pesat.

Ign. ¡Oh! Pesat y un altra cosa,
que no sé si tú has vist may,
qui es que no está bé --- no es digne
l'home, ja que no es honrat.....
que no ho digni....

Fon. ¡Ah! ja.

Ign. A tot rumbo.

Un trenta de baixa má,
que vagi a nicas y engrimas
per mi es lo més desgraciat.

Fon. ¡Ay, carai, quinas ideyas!

Ign. Veurás donchs que, aixís pensant,

y quan jo ja 'm consumia
de tardá 'a ser rich tant's anys,
reparo jo que la dona ----
quí al cel quasi etern descans,
me deixa aquí una perilla
com un pom de lliris blancs
; Carat noy, quina nicota!

Bon Si; es molt guapa.

Ign.

Tant y tant,
quí aixís que vaig reparar ho
ja vaig dir: - Naci, ja está;
quan la perilla s'espigui
y tinga quinze anys de etat,
ja no 't cal fe 'ls ous ab trampa,
ni doná per llebra gats,
y, tal fet tal dit; lo dia
quí ella va cumpli 'ls setse anys

aquest jove retratista
ne va quedar tant prendat,
que... ja t'he dich, Ton, dexau corre.
Lo llubarro ja ha vist l'am,
y, peix que ven l'am, lo peix;
ja pots dir que tens l'hostal.

Ton. Bè; pero aquest jove, Naci....

Ton. No sè més; no puch parlar.

Tu 'l qu'has de fè es vigilarlos,
y, sempre que vinga 'l cas,
dir que tens la assegurança
de que la noya està ja
ab un heréu compromesa,
qu' es pagès de Viladrau,
y que jo, que soch molt seriós,
no la mull à un altre dar.

Ton. T això vos trovén bon medi?

Lyn. ; I no ho tē de ser babau!

Mira; aquestas son ideyas
que no s'han d'alvidar may:
L'home a' n' al mon es tan ximple
que, de l que tē, no'n fa cas;
pero privati una cosa
y fesi glatis, si'n sabs,
y ja 'l tens ab un deliri
y ab una mena d'afany,
que ja 't dona fins la vida
per llo' que, sent natural
no n'hauria dat ni un xavo
partit pe' l mitj.

Don.

Yes vritat.

; Que si ho es, dius! ; Donchs que 't pensas
tū, que 'l joue enamorat
ho está aixís perquè la noya

tot d'un cop li va agradar?
No; la noya va agradarli;
pero el qui a n'ell l'ha escaltat
ha sigut la gelosia
que jo per tots li he fet dar;
l'ani aixis d'amagatotes,
lo no parlarli un instant
que tu no t'hi presentessis....
Aixis es lo que l'ha engrescat.
Com que jo li he fet la enteta
y ell no l'ha pot eurer may,
ara esta que fins per ella
s'arribaria a lozar,
perque.... lo que diu lo ditxo:
lo privat es desitjat.

Escena VIII.

- Ignaci, Cuareta. -

Cua. Hostalè. (Ven dins)

Ign. ¡ El Senyor Cuareta.

Vés a la cuina.

Zon. Oh! ja, ja. (Se'n va.)

Cua. Hostaler Naci - dir mi sempre
que d'arribarhi, - feu lo favor,
qui aneu a veurer - com es qu'als llits
hi ha tantas moscus - y tans mosquits,
que vol trovarse - puig s'ha llevat,
lo xocolate - ja preparat,
que ab marcelina - lo tingneu tret
y cocas llargas - y un got de llet:
que hi hagi figas - sense falta
de coll de dama - com sabeu ja,
que l'aiga fresca - no hi falti a prop,

ni aquella ampolla - del aixarop,
que las criadas - li han de servir
y no aquells mossos - com van fe a hir,
que si son grapas - ne fa mes cas
y mes si ensenyan - garrot de bras,
y ara d'aixó fo, - ja no vol res
lo meu noble amo, - Sempor Marqués.

Lyn. Sempor Cuareta, - vaig tot seguit
a que son amo - diga derivit.

Lo xocolate - qu' ha demanat,
d'aquí una estona, - serà abocat,
ab marcelina - li serà tret,
y bonas figas - y un got de llet,
per dos minyons - li serà dut,
si com neu blancas - de bras groxent,
que l'aigua fresca - del pou d'aprop,
no farà falta, - com l'axarop,

que com las figas - cocas tindrà
de Vilafranca - com ell sab ja',
perque may queixa - deu tenir en veu
lo seu noble amo - Senyor Marqués.

Cua. Hostalé' Ignaci....

Ign. Bon majordom.

Cua. Sou un gran home.

Ign. No mes de nome.

Cua. La sabéu Marga.

Ign. Mercé' que m' fa.

Cua. Bè n' hauren paga.

Ign. Molt bé m' vindrà.

Cua. L'amo us estima.

Ign. Tant de favors!

Cua. Vos vol da' un premi.

Ign. Més que millor.

Cua. Sou bastant frutxa.

Ign. Merci que m'ha fa.

Cua. Bè n'haureu paga.

Ign. Molt bè m'vindrà.

Cua. Hostaler sabi.

Ign. Bon majordom

Cua. Sou un gran home.

Ign. No mes de nom.

Cua. Que mes nos falti.

Ign. Tot ho duré

Cua. Fins a la vista. (Se'n va.)

Ign. Passihobè. (Se'n va.)

Escena IX.

- Fofol. - Cassilda -

Fof. ¡Ay, amichs meus, quins sabridos!

Cas. ¡Y així Fofol de que rihéu?

Fof. Del majordom y l'heu pare,

que ab tan grans acabaments
no semblavan sino els cereols
que fa a' n' al bosch lo boter

Cas. La ho poden dir. I es que l'pare,
pe' l' ditxois senyor Marqués,
crech que fins s' abaxaria
a besar lo frepitj deiu.

Tof. Com tu per besa' l' d' un altre
que tu sabs y jo conech.

Cas. No entench lo que voleu dirme.

Tof. Ah! ¿ Es dir que no m' entens?

Doncas ja veurás, parlemme:
Lo he fet ja lo passeig meu
y he venut tota la roba
que tenia a' n' al paner;
finch de torná' a' Barcelona
per anarme a' buscar mes,

y no vull sortir del poble
sens que sàpia clarament
qu'és l'enredo qu' aquí passa,
perque son aquets clavells,
y com es qu' a mi m' ocultas
lo que jo a saber tinc dret.

Cas. Pero si jo res us oculto.

Tof. Be, aixís pagas l'amor meu,
aixís pagas las calendrias
que t' vaig dir y aquets anells
amagantme quant arriba
cas d'un enamorament
lo que gent de fora casa
re de terme a mi saber.

Cas. ¡ Ah! ¿ Us han dit que?....

Tof. Que tu estimas
a n' al jove dels clavells.

cas. j'oh! Si; donchs; es cert; l'estimo
com no's pot estimar mié.

Va' vení ja un any com hoste
y hem va pendre ja l'cor mié.

Quan floreixen ginesteras

y's marcesen los rosers,

ell veina, se'n tornava,

y a veuir tornava abent,

y ell mirava y jo l'mirava

y'ns parlavam se'ns dir res.

Primer, véurer va se' agrado,

després véurer fou content,

mes tant, véurer va ser ditxa,

y al fi, véurer, va se' un cel.

Després de veuir se'n nava

y llavors fou ja al rebres.

Primié, anassen fou tristesa,

després fou anyorament,
després pena sense mida,
y ara ja, marxant, inferna.
¡Ah! No, no; no hi ha esperança
per aquest trist estimat meu,
que per ço jo aquí 'l guardava,
fins per vos, sent un secret,
perque jo sò una hostalera
perque 'l jove un senyor es,
perque nos ab nos fent lliga,
no fem lliga nos ab ell,
y perque ab ma boteria,
ara dar mon amor veu

que amor, ditxas, esperansas,
goits, venturas, pensaments...
tot, perque d'un cop acabí,
jo ho esfullo ab los clavells.

(Ho fa)

Tof. No!

Cas. Ja es fet.

Tof. ¡Y ara, beneyta!

Cas. Jo ho hagués fet a son temps.

Mirém ara a dalt penjava

quí un retrato mè está feut;

més, com jo sé qui es excusa

sols per veurem aprop d'ell,

ja no hi vaig

Tof. Donchs tens d'anarhi

y t'prometo jo, si'm creus,

quí aquest jove que tu estimas

tè de ser lo marit teu.

Cas. ¡Voleu dir!

Tof. ¡Ah! La t'animas.

Cas. Com jo sé que vos labeu
tant d'això de fer casoris.

Tof. Si, dona, si; tant ne sé,
que l'he vist, no més qu'un rato,
quan t'ha dat aquells clavells,
y, ja t'he dich, si tu t'hi ajudas
això es tot un casament.

Cas. Digneu vos lo qu'ha de ferhi.

Tof. Inan t'has vist tu sola ab ell
¿que t'ha dit?

Cas. Ah! una paraula;
com que a' solas ni un moment
hem pogut encara véurens.

Tof. ¿Ho veus?

Cas. ¿Lueí?

Tof. ¿Veus poch cervell?

Donchs com vols que l'pobre t'parli
si no esteu sols ni un moment.

Cas. Ferme rato!

Tof. (Escarminlla) ; Rahó! ; La bleda!

Vaja donchs, corre ; enytem.

Lo tinch ja 'l plan de batalla

y se com comensarè.

Aquest miny ; hont se pot veurer?

Cas. Vindrà aquí dintre un moment
quan ell vegi que no hi puy.

Tof. Bè, ; I un tal sempre Marqués,

que diu que té aquí conversas

sota l'emparrat aquest

ab un majordom que porta?

Cas. També vindrà aquí corrents

perque quan jo cada dia

vinch a dar menja als anells

ell sempre is a ferme bromas.

Tof. Està molt bé, 'l balcò aquell

; té cortina?

Cas. La té a dintre.

Tof. Doncs ja no'm cal res més.
Lo primer qu'ara cal ferse
es buscar com sols quedeu;
si hi quedeu y ell se't declara,
després jo paré'l demés.

Escena X.

Los mateixos. - Peret -

Per. Cassildeta.

Cas. (¡Ell!)

Tof. (¡Ell! Manya
Vejam si ara l'agafem.)

Per. I donchs Cassilda... ¡Qué fem?

Cas. ¡Tal dir Peret?....

Per. Que m'estranya
que tardi tant a pujar.

¿Es que no está prou d' humor
o es potser que ja 'l pintor
l'ha comensada a cansar?

Tof. No sempre; tot justament
era que, quant jo pensava,
jo un favor li demanava
qu'ara qu'es vosté present,
sino liquis molestarlo
nos hi podria ajudar.

(Fren una llinea de moradors de
seda petits a dos rengles)

Miri; ¿veu? fins de ballar....
si 'ls dos volen aguantarlo
rebré mercé.

Per. Perquè no?

Tof. Donchs vosté aguantin així
y tu Cassilda per qui;

S'ha de tallar ab atenció
perque si no es ben tallat,
queda poch lloch per las voras.

(Ells dos ja ho aguantan un per cas
da cap y Tot. comença á tallar.)

Vejam? ¡Bó! Las estioras....
Rei... s' deuenen havé esmussat...
No's moquin, torno al moment.
Ne finch unas de compradas
d'altres que son esmoladas....

Per. Aneu.

Mar. La torno corrent.

Vaja; ja estan sols y aprop
si ara sol se li declara
y vol se en quasi bon pare.
ja's pot dir qu'hem dat lo cop. (Se'n va.)

Escena XI.

- Peret. - Casilda -

Per. Casildeta....

Cas. ¿Què hi ha Peret

Per. ¿Què... estem sols?

Cas. So crech que sí.

Per. ¡Oh!...

Cas. ¿Què? (ab anhel)

Per. Si sigues així...

Cas. Que vol dir.

Per. Que fora aquest
lo primé instant de la vida
que tots sols podem parlar.

Cas. ¡Oh! ¿I així 'l pot alegrar?

Per. I ab joia del cor llochida.

No's pot pensa 'l qui he patit.

So no he vist martiri al món

com senti 'l cor que se 'ns fon
y assedegat va ab delit
al detrás d'una fal-lera,
y vol mirar y no gosa;
y vol parla y gent fa nosa,
y espera morint; y espera
aquest instant desitjat
en que, 'boig, plé d'il-lució,
diu; Cassilda!

Cas. ¡Lucí?

Per. ¡Oh! ¡No, no!

 ¿Tu anava á fer insensat?

Cas. Digni, 's que volia dir?

Per. Res... lo que ja sab; qui avuy
lo retrato estich fímit,
perque, per fecho... tenint
una estrella per cada ull

y una rosella per llabi
 y una mà, que bé sab Déu
 que comparathi la neu,
 per lo blanca, fora agravi,
 ja sens tenida al davant
 pot retratarla 'l pintor.

Cas. ¡Sit!

Per. Lucí.

Cas. (Formantli á dar la roba)

Aguanti per favor.

Per. ¿ Vol dir potse ?

Cas. Ve 'l marxant.

(Y quedan serios y separats aguan-
 tant los moceadors per cada cap,
 quan, sens veurel ells, traen
 lo cap Ygraci per la finestra de
 la cupra, y diu:)

Escena XII.

— Los molineros, Ignaci a la cunyas. —

Ign. ¡ Ah! Ja veig a n'ell duplós
y está prop d'arrencás el bull;
callém Ignaci, obrím l'ull
y avuy s' pescaa peix grós.

(Se'n va.)

Escena XIII.

Cassilda, Peret.

Per. No veig ningú.

Cas. Crech que no.

Dech ser jo que m'hi espantat.

¡ Com un viu tan esbarat!

Per. Ja ho pot dir.

Cas. Ja compassió
pensar lo que jo he sufert.

Tenir prop una persona,
 volerli parlar una estona
 saber lo que 's sent de cert,
 y buscar assedegat
 un moment, una ocasió,
 y espantarse d'un ramis,
 y ser sempre vigilat,
 y quant ve un instant així,
 que tan temps ha l'cor espera,
 y el trova, y ab ditxa entera
 ja 's pot una ben gaudi
 de que l'hora es arribada
 per la bona estimació,
 llavors, Peret.....

Per.

Digni.

Cas.

(¡Oh!) No.

¡Qu'anava a fer desditxada!

Si no m'ho gosa a dir ell,
i tinc de dir jo la abrevida?)

Per. Cinti; parli de seguida.

Cas. No;... deya jo que l' davell
que vol que m' posi a las trenas
per retratarme, a m' al cor
lo guardaré com recort
de totas las mevas penas;
y en cada fulla hi veuré,
com si dignes de rosada,
una llágrima plorada;
y, quant ja sech lo tindré,
jo diré ab ell suspirant....

Ign. ¡ Noya! (Ven dins)

Per. ¿ Qu' hi ha?

Cas. Que l' pare m' crida

Per. Correm.

Cat.

¡Fugim de seguida!

(Y llansant la roba fugen un per

cada cantó.)

Escena XIV

- Tofol, Ignaci. -

Ign. ¡De, je, je!

(Mirant als que fugen.)

Tof.

(Malo, marxant.)

Aquest minyó, ab lo que veig,

no's voldrà may decidir;

busquem, donchs, com ferli dir

y acabem aquest marciy.)

Ign.

A n'aixó's funda 'l plan meu:

ferlo patir, ferli gomar,

fius qu' hagi de reventar

y ell confessi l'amor seu

Tof.

(Cullim ara 'ls mocadors)

(Ho pa

Ign.

(Cassém ara á n'aquest playa.)

Jof. Y donchs, Naci; que vos vage?

Ign. Vos, que ja us veig fent favors.

Jof. Si; mirem ab aquest jove
si podem agafar peix.

Ign. Jo també vull fe'l mateix.

Jof. ¡Au! Donchs á mirar qui n' trova. (Ignaci se'n va)

Escena XV.

Cristofol

¡Pobre Ignaci! Me fa pena
veurer com cau á la trampa.

Mentre ell me vol fé un engany
dels d'hostal que li han dat fama,

poch se pensa ell que l'astucia
ab que'l marxantó l'enganya

es per pendrerli la filla

á n'aquell mui pampana

ab qui ell, sols per l'avància,
té determinat casarla.

Escena XVI.

- Tofol, Sargento, Cassador -

Sar. ¡Hola, Marchant! Buenos dias.

Tof. Que Déu vos guard, gent d'Espanya.

Cas. ¿Y donchs, marchant?

Tof. Que m'alegro

de que apunt torneu a casa,

perque els dos veniu tant bé

com l'anell al dit.

Sar. ¡Pues alma

que para hacer yo un servicio

mató al lucero del alba!

¡Mil rayos me partan!

Tof.

¡Hola!

¡Ja venim á nills!

Cas.

Fornava

quan l'he vist á la taberna....

Tof. Ja entench; ab lo colze enlayre.

Cas. I jo que he dit: ¡Si me n'hi entro!....

Tof. ¡Alh! ¿Es dir, que també?

Cas.

¡I donchs?

Tof.

¡Alsa!

¡I d'hont veniau?

Cas.

De fer

lo que fem cada vegada
que 'l sargento y jo venim
aquí á demanar hostatje.

Sar. Venimos de casa, amigos

Tof. ¡Alh! Ja entench; venen de casa.

Cas.

Si; 'l senyor de cassar noyas,
y jo....

Fof. I tui de cassar quatllas.

Sar. Lo que es yo, marchand, he vuelto
llena el alma de esperanzas;
hay ya mil niñas que mueren.

Fof. (Lo he crech; de fastignejadas)

Cas. Lo no; jo no estich per noyas;
jo sempre cassa y mes cassa.
Miréu he mort tres perdus.

Fof. (Ja sabs quan costan a' plassa.)

Sar. Pues yo he dicho mil ternizas
a' cinco o' seis catalanas,
que si las seis no se rinden,
es porque no tienen alma.

Fof. ¡Alsa! ¡Allá vá! ¡Cinch o' sis!
Ni las compta.

Cas. Com jo a' cassa;
veig una pessa, li apunto,

y ¡plam! ¡a plega las alas.

Sar. Les lo que me ha sucedido
mil veces con las muchachas;

en retorciendo el bigote

y poniéndome yo en jarras,

no hay ninguna que resista

á tanta zandunga y gracia;

y si á mil hablo de amores,

las mil caen á mis plantas,

que al sargento Villamil

no hay quien no se le ablanda.

Jof. ¡Villamil, per mor de Déu!

¡Donchs, qué ~~nos queda~~ per nosaltres!

Vosté 'ns peren tota la cassa

Cas. En mi no es raro; ¡jo tiro

que mato un mosquit ab bala.

Sar. Ni en mi, que con mi sistema

venzo á todas las muchachas.

Top. (Reveristo, ¡quins fanfarrons!)

Sar. Y es natural si así pasa.

Soy sargento, y, el sargento
tiene en sí grandes ventajas.

Vé una niña á un general,
al momento es generala,
y aquí paz y despues gloria,
y con esto todo acaba.

Mas, vé una niña al sargento,
y á ser sargenta se lanza,
y, con ello, ya es posible
que sea, si él más alcanza,
oficiala, y tenienta,
y alferes, y capitana,
y ayudanta, y brigadiera,
y, al fin, hasta generala.

que en esto el pobre sargento
al general aventaja;
que, así como el general
solo dá un grado á su dama,
el sargento puede darle
desde el galon á la faja.

70p. (¡ Veyén!) Qui no s' aconsola
es porque no vol.)

Sar.

La caza

de la muchacha es en esto
como son las demás cazas,
y, si á darles un buen cebo
se añaden dulces miradas,
y un no sé que retrechero,
y un hablar que llegue al alma,
sin saber cuándo ni cómo,
dóviles y enamoradas;

vienen á miles, á miles,
á caer á nuestras plombas.

Las. Vens aquí tot lo mateix
qu'á n'á mi ab la cassa 'm passa.
Mirieu.....

Tof. No cal que s'expliqui
perque jo 'm sé mes encara.
Tal més, si volen probarme
que són cassadors de fama,
que vegin, si doubtre ajuda
á la cassa qu'haig de fe' ara,
cassém aquí una libera
que veig que vá esparverada.

Sar. Una libera ¿aj qué es ello?

Las. Un gavilán.

Sar. ¡ Pues al arma!

Tof. Saben vostés que l' Ignaci

té una pibilla molt maca.[†]

Sar. La Casildita; nil rayos!

¡Si es mas linda esa muchacha!.....

Cas. No me'n parlin, jo la estimo,

y li duch aficio tanta

que, mirén, jo li vaig dar

aquestas duas calandrias.

Tof. Per ço mateix que la estiman

tots dos com jo, tal com pares,

hem de mirar com se lliura

d'un perill que la amenassa.

¡Sábea un ninyonet jove

que va venir, que retrata?

Cas. Trou.

Sar. Le conozco.

Tof. Donchs ella

m'está ja del tot prendada,

hi ha un xiquet de compromís,

y, si vólen ajudar-me

li donem, l'honor, la ditxa,

y tot quant los versos cantam.

Sar. Dificilillo lo ves.

Paco. També a mi m'ho sembla massa.

Tof. ¿Per qué?

Cas. Perque justament

aquest minyó, ahí a la tarda,

va tenir un trastorn.

Sar. Muy cierto.

Cas. Lo esgarrapo la guitarra;

en Villanil també veig

que tot sobint la esgarrapa...

Sar. Si, un jaleo, --- unas boieras ---

Cas. Y ab lo barber, l'altra tarde,

Varem sortit aquí a la esida....

que, tenint ja apunt raterra
y lo que crida a' la rata,
ja sabem de cert qu' es nostra.

Sar. Yo, con tal que la muchacha
tenga mil dichas con ello.

Car. Aixó es lo qu' a' n' a' mi' m' passa.
Mentres la putilla hi triumpfi,
ni lo més peccat me raca.

Marg. ¡ Cuareta!

Jof. ¡ Ah! 'l senyor Marqués.

¡ Ay que jo ja no hi pensava!
Sense senti' 'l que aquets dos diuen
no es pot pas cassar la rata.

Sar. Vaya pues, marxant, ¡ que' hacemos?!

Car. ¡ Que' fem donchs?!

Jof. Que ve' la cassa.

Vagin prompte tots a' dintre

y 'ls dirè com hem d'armada.

Sar. Salud pues y hasta la vista.

Las. Marxaunt, pareu la trampa. (Se'n van los dos)

Tof. Justament es lo que penso;

parar la trampa... trovada.

Din que 'ls vells tenen conversa

aquí s'ota aquesta parra....

Desd' aquella galeria....

Si un ab la cortina 's tapa....

Ja està dit: - Ojo marxaunt

que ab això una noya 's salva.

(Se'n vá y després se l' ven cor-
tir á la galeria, y escoltar tapant
se ab la cortina)

Escena XVII.

- Marques, Cuareta, Lacayos. -

Marq. Cuareta.

Cuar.

Qué mana?

Marq.

Vina.

Cuar. Qué demana sa excelencia?

Marq. Fés que portin los lacayos
allí bauls y maletas

y qui esperin tots á fora.

Cuar. Sa heu sentit lo que us ordena

mi Senyor.

(Los lacayos se'n van.)

Sa están obchidas

las ordras de sa excelencia.

Marq. Bè.... d'aquí un hora la marxa

ab lo cotxo de culheras,

y demá al castell del poble.

Lo xocolate, Cuareta.

Cuar. ¡Hostatè Ignaci!

(Cridantlo)

- 74 -
Escena XVIII.

Los maitresos, Ignaci, Criadas, que cada una porta una cosa del chocolate del senyor Marqués, servir pulcrament.

Ign.

Servirlos.

Cuar. Lo qu' he dit es per la excelencia.

Ign. La li van dubient las minyonas.

Marq. (jeth! jeth! ¡ Que rojas y frescas!)

Ign. La Madrona el xocolate....

(Ho van dexant d'una á una)

Marq. ¡ Molt bé; molt bé Madroneta!

¡ Quiu garrot de brás! ¡ Eh?

Cuar.

¡ Uh!

Marq. ¡ Oy?

Cuar.

joh!

Ign.

Las figas, aquestas.

Marq. ¡ La has triat que sian panxonas?

Ign. Fotas picadas d'ansella.

Marg. ¡ Tu, qué en portas Mariagna?

Ign. La llet, creas, y aigua freda.

Marg. Molt bé.... molt bé.... anem, vaja....

totes son guapas donzelles....

¡ Si entenh jo com aquest burro!....

Ign. ¡ Je, je, je! ¡ Quina francesa!

Marg. Pot tenir aquestas mimonas
tant guapassas y tan frescas.

Mira, aquesta, quinas mans.

¡ Eh?

Cuar. ¡ Uh!

Marg. ¡ Oy? ¡ Tritat, Cuareta,

que més d'una gran senyora
li ha d'envejar la finesa?

Cuar. Molt.... molt fina mi senyor.

Ign. (Figureis... de fregi ab terra)

Marg. Vaja... bé... bonas mimonas.

Són endressadas y atentas,
may m' heu contradit en res,
respecteu á la noblesa,
perque, per cort de vosaltres,
no sabem res de llibrots
ni bullangotas francesas,
y el senyor Marqués, que maraa,
vos pensa fe una finesa;
que, si l' heu estrenjint,
y li heu dut l' aigua de menta,
y li heu surgit un boto,
y li heu cusit una beta,
no vol lo senyor Marqués
que 's diga de sa excelencia
que, ab tan quapetas minyons,
es ingrata la noblesa.
Cuareta.

Cuar. Mi senyor?

Marg. Dónals

lo qu'hi ha en aquesta capseta,
mentres preneh lo xocolate. (Ho fa')

Jgn. (¡ Ah! No, caí; no cal; si elles,
mentres jo estiga content,
ja'n tenen prou.) Donqui.

Marg. (Tot prenent xocolate.) Espera.
Aixó es per las mimyonas;
després ve la paga terca.

Cuar. ¡ La creu d'or?

Marg. Per la Mariayna.

Cuar. ¡ Lo collaret?

Marg. Per la Pupa.

Cuar. L'anell fi.

Marg. Per la Madrona.

Cuar. Dónals per la Madrona.

Jgn.

Au, bledas,

¿Qué diñhen las noyas?

Totas. (Ab cantarella)

Gracias.

Marq. No hi ha de qué; ara anusen
y deixenme ab la Cassilda

Naci, que, 'l qui es ab aquestas,
vull quedarhi com mereix

per sa virtut y grans prendas.

Jgn. Gracias per la part que 'm toca.

Cuar. Mi senyor....

Marq.

¿Qué?

Cuar.

Aquí ve ella.

Escena XIX.

— Los matrisos, Cassilda —

Cas. Que Deu guardi a sa excelencia.

Marq. Cassildeta a bon punt ven.

Terim de parlar una estona.

Jgn. (No li digas no de res)

Cas. (Pero pare....)

Jgn. (No li digas
perque mi ha d'abaxar el cens.)

Marq. ¿No us he dit ja que sortissem?

Jgn. Servidors, Senyor Marqués. (Se'n van tots)

Escena XX.

Marqués, Casilda.

Marq. Ja estem sols, rexincolada.

Cas. No hi ha cap dubte; així ho veig.

Marq. ¿Perqué has vingut, perla rica?

Cas. Per dar escampola als anells.

Miri; veu? la cadermera. (S'enfila y la heu)

Marq. (Quan s'enfila, quin penes!)

Cas. ¡Tita, tita! ¡Ay, que bufona!

¡Quin picot té al cap més vermell?

Marq. Escòltam un xich, Casilda.

Cas. ¡ Ha vist que bonich lo lluhè ?

Marg. (¡ Quan s'enfila, que lleugera !)

Cas. ¡ tilit tilit ! ¡ Eh quin bech !

Quan la escaroleta 'm pica

no hi ha res més bufó qu'ell

Marg. ¡ Ay ! ¡ Casilda, Casildeta ;

ja no puch resistir més !

Lo del teu costat fugia

perque, 'ls teus encantats veient,

no m'entessis, fent al noble

basar fins al teu nivell.

Lo t' mirava dins ta cambra

dant com ara grà als aucells,

y al meu amor comprimia

perque no m'escane prou bé.

Lo fugia y me'n anava

per no véure't ja may més ;

més, ja a n' al moment d'anar men,
 recordant los encantats teus,
 no he pogut deixar de viure't,
 y, veient, ja estich llest.
 ¡ Que s'arregli la noblesa,
 si no ho vol que calli 'l rey!
 Digas; ¿ Vols ser tu ma esposa
 fent un casament secret?

Cas. (Té; ara vull seguir la broma.) (Penja l'orella)

Marg. Digas, ratulinet meu.

Cas. ¿ M'ho dius de veras?

Marg. De veras.

Si 'l sí m donas, me n aniré
 tot seguit ab en Cuareta.

Cas. ¡ Ah!; ¿ Se n anirà corrents
 si jo ara 'l sí li dono?

Marg. Si; corrents me n aniré

ai parlá° al bisbe de Vich,
que es un entim amich mèu,
y al moment, fentse la boda,
son espòs serè en secret.

Cas. Donchs sí; vagissen, li dons,
mentres no me'n parli més.

Marq. ¡ Oh! ¡ Mil gracias pibilleta!

Cas. Vairq á dar aigua al lluric
y al mateix temps escampola
á la calandria. Al moment. (Se'n fila y ho fa)

Escena XXI.

Los matiners, Cuareta, Ignaci.

Cas. ¡ Tikit, tikit!

Marq.

Cuareta

Cuar. ¡ Mi tempo?

Marq.

Vina ¡ la veus?

Cuar. Si.

Marq. ¡ Eh?

Cuar. ¡ Oh!

Marq. Doncs ja es mèra.

Cuar. De daho?

Marq. Anem al moment.

Ign. (¡ Perquè 's mira tant la noya?)

Marq. Anem burro. (A Ignaci)

Ign. Com vosté....

tinga gust (¡ que m'aprecia!)

Marq. Cassilda, hasta després.

Cas. Que tinga molt bon viatge.

Marq. ¡ Que vens donchs, Ignaci?

Ign. Anem. (Se'n van.)

Escena XXII

- Cassilda, aiat Peret. -

Cas. Bé; tots tenen menja i aiga.

Duhém ara 'l coxinet

y farem sota la panra

punta d'or fins a las tres. (Se'n va)

Peret. ¡ Ah! La se n'ha anat lo pare

gracia a Déu; respiro bé;

ja no hauré d'anar amagantme

com si fos un delinquent.

Pero ¿ que faig? ¿ En que penso?

¿ Cap ahont tira 'l meu cervell?

¿ Puch jo estimar a una hostatera?

¡ Oh! no; may... fugim... anem

(Ha sortit lo sargento, s'assenta

a la galeria y comensa a tocar la

guitarra)

¡ Ah! ¡ El sargento ab la guitarra!

¡ Oh! No, no puch.... no poder.

¡ Ah! ¡ El cassador! ¡ Imposible!

¡ Lo la podrè veurer d'ell!

(Van sortint y posantse a tocar la guitarra a diferents punts de la galeria tots los que ell va dient)

¡ Puch jo mirá en braços d'altre lo meu amor!... ¡ Oh! ¡ El barber!
¡ Oh! No; Cassilda! Cassilda!

(Surt ab lo creinet)

Cas. ¡ Peret? ¡ Me crida?

Peret. Si; tè.

Tè estimo, ab la meua vida,
y, en prenda, tè 'l meu anell.
Si alguí d'aquets se 't proposa
digas que 'l teu cor ja es meu.

(Li dona l'anell y fuig corrents)

Cas. ¡ Oh, Déu meu! ¡ Es que somnis?

(Josef aparta la cortina de la galeria y diu)

Jof. No somniat; tèn tèn es.
Jo he sentit d'aquí el que passa,
jo sè ja en Peret qui es;
ja ets promès; en mi confia.
y el minyò, serà espòs tèn.

Escena XVIII

- Los mateixos, Ignaci. -

Ign. ¡Ayay!

Car. ¡El pare! (Seu y fa puntas)

Jof. Ves fent puntas.

Ign. (Ara calmen a n'aquest)

Jof. ¡Y doncas que tal Ignaci?

Ign. Y bè; encara no vos deü?

Jof. ¡M' haviu ja enganyat tal volta?

Ign. T'ab engany que no heu entès

¡Qu' heu menjat?

Jof.

Perdiu.

Ign.

Donchs era

colomiu ab erbas ben fet.

Tof.

j De dató!

Ign.

j Eh?

Tof.

(j Sobre Ignaci!) (Durlantzen)

Si qu'heu pescat llus ben bé.

Ign.

(Ara ja fem sempre l'fotto
y ells miran fent lo demés.)

Fi del acte primer.

Acte segon.

La mateixa decoració.

l
Escena primera

— Ignasi, Toni —

Ign.

Escolta he ls meus encarrecs
y no t' distreguis.

Foni. Sa, ja.

Ign. ¡Oh, ja ja! Es que tu ets un plaça
que may fas res ben d'èstat.

Foni. Anéu ditènt.

Ign. Sa sabs los quartos

de la manera qu'están.

Lo número tu es per Don Cosme,

lo dos pe'l jutge de pau,

lo tres per quell polvorista

qu'ha arribat ab lo marçant;

á n' al marçant d'ènter l' quatre,

lo cinch á n' al capatás,

y, tots los altres que quedan,

los podèu anar donant

á los que vingan, que'm sembla,

per lo qu' he vist al final,

que, si avuy no venim pluja

ni cap destorb impensat,
no tindrem prou llits, prou catres
ni prou quartos al hostal.

Toni. Si, com qu'aquest any la festa
serà com no s'ha vist may.

Jgn. La ho pots dir; es una festassa
major, que se'n parlarà.

Per es havem de aprofitarnos,
que, si 'ls que tenim hostal
no aprofitem aquets dias
per treure 'l cos de mal any,
ja pots dir que som a terra.

Toni. ¡Calléu!

Jgn. ¡Qué?

Toni. Res, que hi penseu.....

No res; es que no'm recordava
de si ~~havia~~ havia tirat cal.

lo senyor Marqués demana
que no 'l dem a ningú may,
y, si ara aquest senyor arriba...

Ign. Lo senyor Marqués ja sabs
que no ve may que no escrigui,
y, com que també 'l marcant
es persona que m agrada
y que tinc de contentar,
no hi ha obstacle en que l'ocupi.

Fon. ¡Ah! Bè; aixís ja está arreglat

Ign. Vaja; ara vés a la cuyna

y vés com te sabs portar:

Cuyda que las casseroles
estigan com uns miralls.

Guarnix tres ó quatre platos
ab rabanets y ensiam;

Si las llebras van molt caras

pensa ab aquells dos gats blancs;

Si t' demanan ous del dia

dóna aquells del mes passat;

Si t' demanan peix donenlo

sempre de la part del cap;

la ventresca es per nosaltres;

en fi, vaja; tu ja ho sabs:

Acontenta' a la parroquia,

treballar de gust; guanyar

honoradament lo que s' puega,

y no fer com sovint fas,

que, las cosas que tu quisas,

o' per dols, o' per salat,

o' per cru, o' perque s' agafa,

ningú pot menjarne may.

Tom. ¡Vato á....!

Ign.

¿Qué? ¿Qué es?

Joni.

Ara penso

que l'olla bull un' hora ha,
y no hi ha la carn.

Ign.

¡Vens ara!

Joni.

Bè, callén home; ja hi vaig.

(Se'n va)

Ign.

Vaja; ja puch fer que vulga
que no'm podrem exir may!

La diu bé la Cassildeta;

li falta un bull, y acabat.

Escena II.

Ignaci, Peret.

Peret.

¡Hola, Ignaci! ¡La criden?

Ign.

¡Hola! (L' retrahista.) Avant.

¡Que tal, ha vist ja al marxant?

Peret.

No; pero ja avisarén
aiseis que vingas.

á mi y á la meua filla.

Lo estich ja; l de la pubilla

fa un mes que l va comensar,

y, ara esborrantli lo nas,

y ara pintantli la sella,

se va entretenint ab ella

que, si anem á mi aquest pas,
vindrá l dia del judici

y no haura fet lo retrato.

No senyor; no s pert tant rato.

Si jo fos del seu ofici,

retrataria á tothom

tant bé com jo capigués,

y, després, si no s semblés,

posaria á sota l nom.

Pere. I ab tot, si així es mal pintat,

no serà l retrato seu.

Ign. ¡Que diu que no serà meu!

¡No es meu y jo l'he pagat!

Peret. Bè, si; deixemho perquè

tantpoch vostè m'entendria

Ign. Vaja donchs; ja sab lo dia;

¡llest llavorat, i' re.

(Se'n va)

Escena III.

— Peret, aïnat Cassilda. —

Peret. Vaja no hi ha altra esperansa
que la del marxant; problem
Si ab lo marxant no ho logrem,
demà mateix fujo a França.

Cas. Déu te guard, Peret.

(Venint contenta)

Peret.

Bon dia

Cassilda.

Cas. ¡Bo! ¡Qué tens!

¡Encara no esteu contents?

Peret. No; per mi no hi ha alegria.

Cas. Vete aquí la gran resposta
quan bon humor se t demana,
y jo, noy, si molt cristiana;
no vull moros a la costa.

Peret. Quan un preveu coses tristes,
hi ha d'estar desconsolat.

Cas. ¡Es dir donchs qu'estas cremat?

Peret. Mes qu'un cas de realistas.

Jo t'estimo molt a tu.

Tu m'estimas molt a mi,

y ni aixó pot tenir fi

ni pot donarhi ningú.

Cas. Sa t'ho he dit; sols queda t medi
de parlarne a ni al marçant.

Peret. ¿Y vols dir tu qu'ell pot tant?

Cas. No hi ha re qu'ell no ho euredi.

Plé d'humor y bons intents,

para fé un favor se mata,

y ja t' dich; es la pló y nata

per arreglar casaments.

Peret. ¿Pero tu vols dir qu' es cert?

Cas. Si, home, si; t'è cavorias;

es home que sab historias,

y tot ho enten, y re 'l pert.

Sempre 'l neurás amohinat:

medita, pensa, barrina;

tot ho sab, en tot atina,

y sembla un esperitát.

Ell t'è donará un consell,

ell t'è treurá del perill;

escriv, fa gárias de grill;

vén seda, llana, burell;
Arregla curedos y danys,
ha negueis y agavella,
y ha fet fins una capella
de paper qu'hi ha estat deu anys.
¡Casaments! ¡N'ha fet un munt
com lo d'en Jò y la Sòs,
y com son bornis tots dos,
entre tots dos n'ha fet un.
Plets, n'ha arreglat a milions:
y bè, hè; ben arreglat.
perque, fill, es advocat
de peu de marge dels bons.
Ell, quan ve aquí, dona audiència
igual qu'un jutge.

Peret.

Cas.

¡Bah!

A fe.

Hasta tus y pren rapé
y s'adorm, y, es tal ciencia
ab que tot ho va arreglant,
que 'l nunci, la espadenyera,
la Sió casada ab en Pere,
y l'adroguer del davant,
diuken, sens mentir un mot
ni fiarse en mes historias
que 'l marxant ab sas cavorias
es capás d'arreglar tot.

Peret. Digas, donchs, qués un gat vell....

Piula Cuets y pintas á la llista (Ven dins)

Cas. Mira; aquí vé 'l polvorista
que 't dirá ben be qui es ell.

Escena IV.

- Peret, Casilda, Piula. -

Piula. ¡Ah! ¡Quin rebombori! ¡Ruú! (Fent esclats de foch)

pim pam borrobom pam pem.

Cas. ¡Hola Pirla!

Pirla. ¡¿D'onchs? ¿Qué fem?!

No vull á casa á ningú.

Cas. ¡Oh! Es qui ens heu de fè 'l favor....

Pirla. ¡Au, á plassa de seguida!

No havéu vist en vostra vida

un altre festa major

tan bonica: Ball, orquesta,

processó, fira, parada,

y al vespre, crechs y tronada

per acabar bé la festa.

Cas. Bé si; pero ara escoltén.

Pirla. ¡Qué escoltar! Ni molt ni poch.

Lo faig lo castell de foch

y ¡ja veuréu, ja veuréu!

Cas. Bé, si; conech de quin modo

voleu arreglarho vos;

mes, si voleu y no fos

causarvos cap incomodo

digneu: ¡ No es cert que 'l marxant

per arreglar casaments?

Piula. Quatre bombas; crets, doscents,

y, si 'm pot eixir 'l meu plan,

xixi....

(Fent la roda de foda)

Cas. Pero....

Peret. Dèixau córrer

que no crech que 'n tregas re.

Cas. Voleu fè 'l favor....

Piula

¡ Xe xe xe ----!

Cas. Pero....

Peret. Envia'l a la porra.

¡ Si aixó es un boig!

Piula.

Gran programa.

Ara me 'l escoltaréu

y aquí mateix me diréu

si no són fochs de gran fama.

Primè.

Jof. jeth!; Mingons, al marxant! (Se'n va dins)

Cas. jeth!; 'l marxant!

Peret. ; Ell! (Se'n van al fons)

Piula. jeth!; 'M deixeu?

Doncas ara no 'l sabréu

y vaig á dirlo á n'en Joan. (Se'n va)

Peret ; Uy, Quina processó d'ú!

Cas. Anem,

y en estant sols, los veurem

sens que 'ns destorbi ningú.

(Se'n va Casilda y Peret)

Escena V

Totol. homes, donas, noys.

Crits. ¡Visca l' marxant!

Totol.

Gracial.

Tots.

¡Visca!

Tot.

¡Per ara ja prou n'hi ha

Meno! crits, mes fets y ¡au, xicas!

deixem lo paíer parat.

(Obra lo paíer y damunt hi exten
mocadors, telas, indiennes, llasos,
gorretas etc. etc.)

Apa, minyonas venintí;

comprentí al pobre marxant.

Una ¡Ay, quina indiana mes fina!

Altra. ¡Ay, quin piquet mes salat!

Altra. ¡Quan ne volés d'aquets llasos?

Altra. ¡Y aquesta cinta a quan va?

Tof. A sis la cara

Altra. A caneu men.

Totas. ¡ A mí, a mí, a mí!

Tof. ¡ Lendarant!

Tricieu y remeneu, noyas,

compreume y tot marxará.

Compreume cintas, - compreume un llas,

compreume indianas - y us conto un cas.

Un cas d'un home - rich hisendat

que may volia - veurers casats

Una pobreta - va vení a mí

jo li vaig vendre - un paldellí,

ell li va veurer - y són casats

com a dos burros - enamorats

Una Deume una gorra - ¡ Juan val, (Ella li dona)

Tof. Sis vals.

(Ella ls li dona)

Molt bé, penilla; - no hi ha res fals.

Au compréu cintas - compréu-me un llas

compréu-me indiana - y us conto un cas.

Un cas d'un avia, - qu'és lo millor,

la majordona - buscant rector.

May ne trovava, - vaig arribar,

gorras de fisa - jo vaig portar. (Il·lustrantlas)

Lo sant arriba - del rectò al fi,

li du la gorra - comprada aquí.

Ell se la posa - y... no us dich res;

(Se la posa ell)

rector y vella - ja s'han entés.

Avia Donaumen una.

Mar. Fenim.

Avia ; Quant val ?

Mar. Vint y sis quartos.

Avia Torneume un val. (Ell cobra, torna cambi, embolica)

lo que ven, acana etc etc. Molta anima,
ció sempre, á fi de que s veja un tipo des-
patsat y axerit)

Mar. ¡chu compreu cintas! - compreu-me un llas

compreu-me indiana - y us conto un cas.

lassos de pobras - que's van casar

perque jo un dia las vaig fixar

no ab pelacampas - y sabaters

sino ab marquesos - y cavallers.

Ara un ministre - dels qu'hi ha á elladrit

va anar un dia - á un gran convit

d'una corbata - que'm va comperá,

lo rey regentla - s'enamora

y es un ministre - que --- es ditxo aquí

no té mes merit - que 'l corbatí.

Un Deumen un.

Mar.

¡Apa! (Donantli.)

Un. (Mirant si te prou diners) Vefam si puch....

Mar. ¿Que? ¿Ser ministre? - Si, ja ets prou ruch.

(S'ouhen grallas tamborins y crics al carrer. Sorpresa general.)

Un. ¡ehy!

Tots. ¡La passada!

(Se'n van corrent tots menys lo mar.
xant que queda tot cob, y remenant
lo que ven y cridant, diu)

Mar. ¡Dexenta estar!

La gran passada - es lo comprar.

La gran passada - es comprar aquí
indiana y tela, - punt y organdi

¡etpa padrinas! - Comprén, comprén!

Esafets, presillas - y 'l que volguén

¡No us déu empentas! - ¡eh, quin despats!

Aquí las unsas - plouhen á rang.

j No us tirén sobre! - j Fugiu! - j Qué féu?
j Esp! j La panera - que la espalléu!

(Imitant ab la vivor dels moviments

la escena qu'ell suposa que passa)

Escena VI.

- Fofol, Ignaci -

Ign. j Qui vos la espallta? Qué us passa?
j Si estéu sol com un mussol!

Fof. La ho se, plaga, per es crido
fent véuror qu'hi ha despata gros,
que, quan hi es ja no cal dirho.

Ign. Veniu ratió. j Penséu en tot!

Fof. Havem d'obrir l'ull, Ignaci.

Ign. j Oh! Si, y que vos l'obriu molt.
j Es á dir doncas que, al últim,
venim á festa major?
Ja us dich jo que tindréu venda.

Tof. ¿Y ara que dubéu aquí al coll?

Jgn. ¡Ca! Una corbata qu'aquella---

Tof. Trajéuvs aquest drapot.

Beniu....

IV (Trajéuvs un corbatí y posantli un altre de
nou)

¡Ah! ¿Tbo vejéu home?
¿No feu ara un altra goig?

Aixé' s' l'heusa.... (Per la corbata vella)

Jgn.

¡No!

Tof.

¡Bo! ¡Y ara!

Jgn.

No, que la daré a l'Anton
quan me donará 'ls bons dias
pe' l' meu sant.

Tof.

Com volquéu vos.

Los sis vals que val aquesta
ja 'ls trobarem.

Jgn.

Beniu.

Tof.

No.

Ja 'ls trobarem ab lo gusto

¡ Finch quarto ?

Jgn.

¿ Que voliu vos.

Tof.

¡ ¿ que tal ? ¿ Com va 'l negoci ?

Jgn.

¡ Ah ! Bè, bè, fill, de mi flor,

he seguit los consells vostres

y m'hi fare barba d'or.

Finch montat l'hostal d'un modo

y ab unas combinacions

que vull fe una gerra d'unsas.

Tof.

¡ Bomba !

Jgn.

¡ Ab curull y tot.

Comensant : per calamarsos,

sempre dono sipia.

Tof.

¡ Bo !

Jgn. Si anem pe'l ram de las truytas
y un vol truyta de dos ous,
hi dono d'un.

Jof. Bona idea.

Jgn. ¡Oh! Es un plan molt enginyós.

L'olla sempre la mateixa:

pilota de pa, sigrons,

conna, un xich de butifarra,

y una herqueta de bou.

¿Que hi ha poca gent? Millor:

per cada un de nou qui arriba

tirari mes aiga y mes col.

Alló dels gats que van dir-me....

Jof. ¡Va bé?

Jgn. ¡Oh! Es un gran filò.

I després d'aquestas manyas,

que ja las coneixeu vos,

ja tinc arreglat qu'abrassa
lo relotje al menjador,
nè l' hora de dinar, seuen
los passatgers; y quan tots
han comensat la escudella
á bastá «; Al cotxe senyors!»
cria el majoral, s'aixecan
los passatgers, arman rations,
jo contesto que el relotje
dels del cotxe avansa molt,
ells no menjan, pagan, marxen
y el dinar, que queda tot,
serveix pe ls de l'altre cotxe
pera fe igual altre cop.

Jof. ¡Si qu'heu sortit bon deixeble!
Veig que ab lo que us vaig dir jo...

Ign. ¡Oh! La vengreu ab la festa!...

Finch pensats dos ó tres cops
que, sense costar-me un quarto,
serviré molt bé á tothom
quanyarè quinze ó vint unzas;
y quedarán contents tots.

² Jof. Be pero; 'l marçant no hi entra.

Jgn. No, home, no; així may va ab vos.

Vos teniu lo millor quarto,
per vos los ous serán ous,
menjaréu llet de la qua,
caldo del meu, que 's del bo,
y, per dinar, un llubarro
quasi bé tan gros com vos.

² Jof. ¡Ey! ¡buidado en insultarme!

Jgn. ¡Y bé, no home! Vull dir jo....

² Jof. I Finch ja apunt lo meu quarto.

Jgn. No; us hauréu d'esperar un poch,

per que ara t'ros l'estranjinan
la Cassildeta y l'Anton.

Tot. Allavors, donchs, arreglemho.

Tos ja no ignoreu que jo
cada cop que vinch al poble
arreglo algunas crestions
de promesas que no s'casan
y plets que son un xich forts,
y, com qu'aquesta es bon' hora
per despatxarlos, si a vos
no us fes res, sota la parra
jo a m'aqui ls rebria a tots,
miraria de passada
si m'casava algun de nou
y faria l'meu negoci
sense serros embujos.

Jgn. Si, home si, ¿sota la parra

jo á n'agüé 'ls rebria á tots,

miraria de passada

si 'n casava algun de nou

y faria 'l meu negoci

sense servos enutjós.

Ign. Si, home si, ¿ síta. la parva

ja rebreu prou bé á tot hom?

Ref. Es apartat hi ha fresca

y 'ls pámpele guardan del sol.

¿ Vergeu si hi ha cap notari

que tinga 'l despate millor!

Ign. Doncas duhenhi la panera

y rebienhi á tot lo món

y, en estant ja l'est, cridenme,

perque jo, pe 'l meu cantó

també us tinc de dí un assumpte

qu'á mi m'interessa molt

y vos podreu consell dar-me
sobre la resolució.

Tof. Home; en lo poch que jo puga....

Ign. No poch, no; que podreu molt.

Tof. Viva molts anys.

L Escena VII.

Los mateixos, Peret.

Peret. Tach parlarros?

Tof. Quan tinga gust

Ign. (Apart á Tofol) (Lo pintor.)

Vaig á veure si á n' als cotxes
venen molts passatgers nous.

(Si n' hi ha mes, aigua á n' al caldo

perque n' hi hiagi prou per tots) (Se'n va)

Escena VIII.

- Tòfol, Peret. -

Tòfol. Ja estém sols, ja pot parlar.

Digni que vol, si es servit.

Peret. Vinch marxant perquè m'han dit
que vos me podéu salvar.

Tòfol. Sempre dono a qui en mi espera
resposta de bona fe;
jo puch salvar segons qué
com y de quina manera.

Peret. Veréu la situació.

És sí fill d'un senyor noble
y fa un mes que és aquí al poble
fent veurer que és pintó.
Ara vos diré perquè.

En Nasi, amo del hostal,
té una filla.

7of.

Y que s'ho val

Peret.

Es bonica en bona fe.

Venint y anant de Girona
á Barcelona á estudiar,

jo aquí venia á parar,

y, al tornar de Barcelona

aquesta última vegada,

tant me vaig fiesá en la noya,

que, veientla bonicoya

y llesta, y molt endressada,

me va interessar lo cor,

y, l' que fa un quan s' encaparra:

un dia, asota la parra,

li vaig declarar l' amor.

7of.

Vagi dient. (La veig vení

roba de tanta venuda;

dos cobre-llits, y una munda

tota de llansols de lli.)

Peret. Com deya donchs: declarat
com ja vaig tenir l'amor,
ella m'va fe' el gran favor
de dirme que era acceptat,
y allavors, essent precis
determiná alguna cosa,
me vaig trobar fentme nose
l'amor, y en gran compromís.

Jof. Vagi seguint.

Peret.

D'una part

jo, estimant molt a la noya,
perque per mi es una joya,
volia buscó algun art
per podé estar aprop d'ella
y m'va semblar lo millor
fer veurer qu'era un pintor;

posat així a fe 'l trapella,
 vaig comensar a pintar,
 per tenir feyna, barato;
 vaig fer d'en Nasi 'l retrato;
 aixís que 'l vaig acabar
 vaig comensá 'l de la noya,
 y així 'm vaig entretenint,
 y anem passant, y vivint,
 y fent durar la tramoya,
 y tement a cada instant
 qu'ho descobrissi 'l meu pare,
 que a Barcelona 'm creu ara
 seguint lo curs y estudiant
 qu' en Nasi, com hostaler,
 y avoro, com ja m' ha dit,
 vulga casar tot seguint
 a la noya, y com pot ser

que succehexi tot això
y jo estich que ~~la~~ or la veritat,
me moro de enamorat,
he pensat, que si sòu bo
per arreglar aquest enredo,
ho penséu y l'arregléu,
perque jo, vos ja ho vejeu,
si ab lo que passa, me quedo
sens amor, o' sens promesa,
o', perque 'l pare, enfadat,
me dexi desheradat,
sense bens o' sens riquesa,
no'm queda cap mes camí
que fugi a França, o' matarme,
o' véurer si vol tragarme
la reclusa del molí.

Tof. Bè; ja vaurà; a matarse

sempre hi serà a temps.

Peret. Si, aixó

també es lo que jo enso jo.

Tof. Val més primé "esparilarse
y mirar lo que s' pot fer
per desembullar la boca.

Peret. Miréu; per lo qu' a mi boca
no estiguen pas per diner.

Tof. Veurá; deximhi pensar. (Se pesa las ulleras)

Peret. Bo! Y vos poseu las ulleras.....

Tof. Com que de totas maneras
aixó s' ha de consultar.

(Dantse importancia, trayentse
un litre y llegint.)

Peret. (Ja s' veu qu' es un home destre.

Aixó deu sè algun tractat.)

Tof. Es un fleuri qu' hi portat

de Barcelona, pe'l mestre.)

(Segueix llegint per lo baix)

Peret. ¡Oh! ¡Es que mireu qui està així!....

Si me'n vaig, lo cor se'm queda;

si 'm caso se'm desthereda!

Tof. Corrent i tè confiança en mi?

Peret. Si

Tof. ¿T'és vol casá a tot preu?

Peret. Vull sortir d'aquesta brega

Tof. Donchs té.

Peret. Si, home, Qui s'ofega

no mira quin' aiga beu.

Tof. Elliri que 'ls medis que jo

li usaré son molt estrany

de mangas.....

Peret. Si; tot m'és bo.

Tof. Es dir qui aquí hi ha un pare noble.....
(Passejant amunt y avall y mes)

(ditant la creació ab to d'importancia)

Peret. Marqués.

Tof. Que's lo de vosté.

Peret. Y 'l d'ella, qu'es l'hostaler.

Tof. Y rich

Peret. Pero qu'es del poble.

Tof. Vosté ha dit á la promesa
qu'es marqueset.

Peret. No he dit tant.

Ella's creu que visch pintant.

Tof. ¡ Y aixó ?

Peret. Perque sè ab certesa

que si ella sapigués

que es noble, m dexaria;

y jo, si aixó suchechia,

ja us dich, no crech que visqués;

y 'l pare, de desconsol,

si acás vingrés aquest pas

Tof. Bè ; no s'espanti ; si acás
també vench roba per dol .

Tagi dihent .

Peret.

Pregunti .

Tof.

¿ El pare

de vosté es preocupat ?

Peret. ¡ Uy ! Es lo mes abassat
y la persona mes rara .

Fora l diner, no ven mes
y sande blava tot lo dia .

Tof. Que no li han dat cap sangria

Peret. ¿ Per que ho dihen ?

Tof.

Perque ell vegés

si es blava o bermella, jo,

sempre qu'he probat aixó,

a n' al noble y al qui no es,

sigu o no persona fina,
igual la sencha li he trovat;
deya blava, s'ha ballat,
y li ha surtit carmesina.

Peret. ¡Bè, marxant, per mor de Déu!
Mireu que'l temps es preciós.

Mar. ¡Vostes s'estiman tots dos? (Que sí)
Donchs deixeu al carrrech meu.

Tendra. (Va a la panera y tren rebat)

Peret. (Vejam en qué atina.)

Mar. Com qui' havem d'anar depressa
miri aquí tinc una pessa
sencera de musselina,
que, un cop ja fet lo vestit,
fa un rumbis que no's pot creure.

Peret. Bè; pero, ¡qué tè que veure?

Mar. ¡Home, crech qu'ara havem dit

Deu durós.

Mar.

Gracias.

Peret.

¿Y en tant?

¿Qué paig jo?

Mar.

Wa que s'emplea

sols en quant jo li diré,

per podé ana units los dos.

Peret.

Donchs, marçant, confio en vos.

Mar.

Vagi en pau; jo l'casaré. (Peret se'n va)

l' Escena XI.

Marsant. —

Mar.

¿Qué si l'casaré! I aviat.

¿Home, si aixó es una mina!

Rich, noble, y persona fina....

¿Yaya un filó qu'he trovat!

¿Y la Cassilda, que tal?

¡Vet aquí el que es la nobleza!
¡Atra es veurá una marquesa
que ha fregit peix al hostal!

l Escena XIII.

- Marsant, Luareta. -

Luar. ¿Lo marsant Cristofol, hi es?

Mar. (Sicó déu se un parroquiá.)

Digni si es cerint ¿qué hi ha?

Luar. Si coneix vindré després.

Mar. La pot parlar; ja esteu sols.

Luar. Potse us deixare sorpres.

¿Sabieu qui sò?

Mar. ¿Qui?

Luar. El Marqués

mes rich de tots aquets vols.

Mar. Ah! Voste' es lo marqués de....

Luar. No; no sempre; jo no ho sò
sòch, en representació,
un enviat per ell.

Mar. ¡ Ah! ¿ Y qué?

Luar. ¿ Prenen polvo?

Mar. No acostumo.

Luar. ¡ Oh! Donchs ell, fill, se n'atipa.

Mar. ¿ Qui?

Luar. 'L Marqués.

Mar. Lo fumo en pipa.

Luar. ¡ Ah! No; jo ... fumar ... no fumo.

Mar. Pero deya vosté avans

Luar. Deya que jo tindrè l'honor
de ser lo procurador
del marqués del Galligant.

Es una persona fina,

honorada, devota, mansa

va posar en mi la confiança

y jo sò qui l'encamina.

Jo l'acompanyo per tot

Jo li porto 'ls interessos,

las sortidas, los ingressos,

y's pot dir sens menti' un mot

qui es de las mes bellas personas,

sino que... ¡ey! per ço vos....

Aixó es un ditxo entre 'ls dos....

li agradan molt las minyonas.

Mar. ¡Mirí 'l pillastre!

Luar. ¡Li ji!

¡Molt molt!

Mar. ¡Ah votanada!

¡Donchs la carn fresca li agrada?

Luar. ¡Oh! Y també m'agrada a mi,

Mar. ¡Ah! Bè, home; aixó está clar.

Per quin fi es criat l'home.

Quar.

Això.

Per amar y servir....

Mar.

¡Bo!

Ja veig que ho hem d'arreglar.

Quar.

Donchs com li deya, li agradan
que siguin ben joves

Mar.

¡Si!

Quar.

Si passa l'mateix que a mi.

En passant dels vint l'enfadam.

Com que sempre recorrem

los pobles del entorn;

enunt per aquí, de retorn,

á mi al mas ahont ara estem,

vam posar aquí al hostal

y vam veure á la pubilla....

Mar.

La Cassilda.....

Qua. ¡Ah! O la filla
del hostaler qu' es igual

Mar. ¡Vaya un parell de vells verts!

Qua. ¡Ay á mi; que m' agradava!

Mar. ¿Eh? ¿Si?

Qua. Si.

Mar. ¡Ah! batnada!

Qua. Passabam las nits desperts
parlant de las cosas d' ella
fins que al fi 'l senyor marqués
que quan vol no 'l deté més
li parla clá; 's descantella
y veient que, noya honrada,
d'altra modo dava un no,
me li fa declaració,
y me la dexa esglayada.

Mar. ¡Vá quedar sorpresa?

Cua.

¡oh!

Primer no vá conlectar;
després fisco 'l vá mirar
com qui veu una visió,

després vá esclatá una rialla

y va dir: Si Senyor Si;

disposin en tot de mi

Mar. ¡Que dir ara! ¡Vol dir qui' ella!

Cua. Ella acceptá 'l casament
y 'l marqués vá dir l'intent;
al castell hi ha una capella.

Mes com no pot conveir

sa senyoria en que un noble
puga ofendre al marquessat
dihent que 'l marqués s'ha casat

ab una filla del poble,

res millor que aquest camí
de fé 'l casament secret.

Verréu lo plan si es ben fet:
La noya avuy sort d'aquí
se'n va cap a n' al castell
se casa dins de la capella
un cop ja es casada ab ella
lo marquès demana al vell
que li dexi la putilla
perquè 'l puga avà a curdar
y a lurgirlo y a planxar,
permet l'Ignaci a la filla
que puga servi al marquès,
y allavoras fingintse criada
es ab lo marquès casada
sens que se'n supiga res.

Mar. No, está mal engiponat.
¡Home! Sab que vostés dos
per festejá y fer l'os....

Cua. Lo és qui tot ho he pensat.

Mar. Ré; pero y...; et tot això
ho marqués que vol de mi?

Cua. Ha sabut que vos aquí
són ho qu'ab tots termin ho,
ha arribat á la noticia
que termin grans pensaments
per arreglar casaments,
y convenint ja la noya
en casarse ab mi sempre
vol que vos feu & lo favor
d'ajudar bé la bramoja;

Mar. ¡Home!

Cua. ¡Què?

Mar. És un cas aquest
que francament per lo estrany
vull mirar si me'n surt dany

y si vostè ara'm permet....

Cuar. ¿Lo que? ¿Pensar vostè? Si.

Mar. Ja veurà... per la tramoya
convé primer que la noya
no se'n pogués penedir

Cuar. Cert.

Mar. Donchs ja veurà aquí dretch
un parellot d'arcecadis
de diamants...

Cuar. Mes...

Mar. Son donadas.

Válen duas causas y puch
arreglarlasthi per una
las pren, las paga, las dona
tot seguint á la minayona
y, si venim la fortuna
de que las admeti, ja

pot ben jurar que l'intent
de duola jo al casament
está llest y s'logrará.

Cua. Vingan donchs las arreçadas.

Mar. Si es servit.

Cua. L'unsa.

Mar. Está bé.

Ara jo aquí pensaré
com deas confirmadas
las mevas cosas, y si
pot tornar d'aquí un ratet
li daré l si ó l no.

Cua. Penseu que s'gran ocasió
per replegar dinoret.

Mar. Ja pot pensar que per mi
no s'bé de perdre.

Cua. Avant.

Se'n va, torna, ven la noya,
fa veurer que l seu temps
perque es la festa major
li regala aquesta joya
y allavors jo que ja
li hauré parlat, li diré si
o li diré lo que hi hagi aquí
perque no's pugui arreglar.

Quar. Bé, donchs; d'aquí una estoneta.

Mar. Just y dispossi.

Lua. També....

Jan. Planas.

Mar. La hi pensaré.

Lua. Y per sobrenom, Cuareta. (Saluda y se'n va)

Escena XIII.

- Cristofol. Cassilda. -

Mar. Bé, molt bé, molt bé, molt bé,

No pot ser millor marxant,
si això dura, vaig mirant
que tot ho despatsaré

Cas. Marxant.

Mar. ¡ Heula!

Cas. Vos he he

lo parlar ab mi una estona?

Mar. Sempre; quan una mungona
pot portar despats com tú
no se li nega aingú
que pugja dirse persona

Cas. Ja comensem; no us dicte res.

Mar. Vaja, bé, ¿ que 'm vols comprar?
de que 't vols vení a' fixar
¿ té' convindria un promés?

Cas. ¿ Me 'n sabeu un?

Mar. Dos y tres

y fins si tú vols xeranta
que si una noya fa planta
y té com tú un picó d'or
tot hom qui té un rich de cor
la veu, la mira, y s'encanta.

Cas. ¡Uy! Que veniu aixorit!

Mar. T'ú tu vent; ¿que creus que no ho sé?

Cas. Jo; y ara?

Mar. ¿Ho dich? ¿'ho dire'?

Cas. Dignéuho.

Mar. Donchs ja está dit.

Que tu tens lo cor partit
entre 'ls diners y l'amor
que hi ha un jove tentador
que t'estima com tú a si ell,
pero vols a un temps well
perque t'pot fex anar mill.

Cas. ¡ Marxaunt Popol!

Mar. ¡ Pubilleta!

Cas. A fé á fé qui' ara 'm sorprench!

¡ Vos penseu vos que jo 'm vench
á tant lo parric com la veta?

Ni á lou, ni á val, ni á peseta
ni á millions lo cor que val
sense ferse criminal

se ven may l' hourada noya
y aquest cor té com á joya
la pubilla del hostal.

Mar. ¡ Ah! quin ratatatan!

Cas. ¡ Bó!

Mar. M' ha semblat repich

de rinch-la de peu rich

que passés pe'l men devant

¡ Les dir que tú no vols tant

al vell com al jove?

Car.

¡No!

Mar. ¡ Slavors ab quina intenció

vares quedar concertada

pera sé ab lo vell casada?

Car. ¡ Jo ab lo vell! ¡ Ah! Jo, jo, jo!

(Minuette tot plegat y trencantse de
riure)

Mar. ¡ Riis?

Car.

Ja entench; ah, ah, ah, ah!

¡ Ah, jo en trenco!

Mar. ¡ Que vols dir?

Car.

Si, un marquès que va venir

avuy vint dias parà.

Ell rient me va propossa

fius casarse en mi ab secret,

y jo no mes que pe'l fet.

de divertir-me una estona
vaig dir que sí.

Mar. Douchs, mingona,
si es broma t'has ben distret

Cas. ¿Volen dir?

Mar. Tu'ell consentent
de que no erats cap trapella
t'espera ja a la capella,
y fins un criat ha vingut
ha buccaste ben cregut
de que tu sabrás cumplir.

Cas. ¡Ah! No, no; ja poden dir!...

Mar. No; no diguis res espera.

Cas. Mes jo.....

Mar. Calla, veig manera
de com aixó ha de finir.
¿Tu estimas a n'el pintor

tant, com me vés ponderar?

Cas. Com ja mes no 's pot amar.

Mar. Donchs confia en son amor.

Cas. Mes no 'm volèn fé 'l favor.

Mar. No 'no vulgas saber res,

posa en tuí tota la fé,

y si 'm creus y tens valor,

pren aquesta mantellina,

posat aquest devantal....

be' desau correr quant val.

Es barato y cosa fina.

Tes á dalt posatho vira

quant jo 't main obetrix y calla

jo aquí al pati 'm quedare'

y mentrestant pensare'

com linch de dar la batalla.

Cas. ¡Ay! Déu vos longui l'acert

que us caldrà en aquest instant (Se'n va.)

Escena XIV.

- Cristòfol, Pinla -

Pin. ¡Hola! ¿Estéu sol marçant?

Cri. Veniu (Així el temps no's pert.)

Pin. Donchs sí, el programa no enganya
y crech que se n'han vist poch.

Cri. ¿Voleu fé el castell de fochs
millor que s'ha fet a Espanya.

Pin. Sí.

Mar. Donchs desseu desseguida

lo programa y escoltéu.

Pin. ¡Lo millor castell!..... Digneu.

Mar. Lo finch ja la trama aritida

sobres alló que sabéu

de ajudá a la Cassildeta

a que lliga marqueseta,

y, ja que el plan conveia
y m'hi podien ajudar,
¿Podien serhi.

Pin. ¿Perqué no?

Mar. Pero ab una condició.

Pin. ¿Qué?

Mar. Que no heu de replicar

per disbarat que troben

lo que jo us maní; m'obedi.

Pin. Home, aixó quom ans ja 's diu.....

Mar. Corrent donchs vos esperen

á detrás d'aquesta porta

y si us crido aquí al instant.

Pin. No mes ara estich pensant....

Mar. ¿Qué?

Pin. Ré; aquella pinla porta

que en elasi avuy m'ha fet fer

que la finch de disparar
al punt de sex al mitj dinar.

Mar. ¡ Mitj dinar! ¡ Perquè potser!

Pin. Perquè aixís que petarà
la gent, està d'aquí, espantada
no basta una casolada
y tot es ganancia.

Mar. ¡ Oh!

Pin. ¡ Oh! ¡ Y donchs que us pensieu en Nási
No'n té de llana al datell!

Mar. No, no; ja que jo y'ell....

Escena XV.

Los matexos y Peret.

Per. Marrant.

Mar. ¡ Oh! ¿ que vol que'l casí?

Per. Estareu per mi?

Mar. Al moment.

Vaja donchs; ja ho sabeu tot.

Pin. Me n'hi vaig sens dir ni un mot. (Se'n va)

Per. ¿Qu'heu pensat del meu intent?

Mar. Que ja ho tinc tot arreglat.

(Taca l'Font)

Mira tu.....

Jon. Digneu.

Mar. Demana

que m'engansin la tartana

y qui estigui apunt aviat.

Jon. Està molt bé.

Mar. ¿Ho has entès?

La tartaneta.

Jon. ¡Oh! Ja, ja! (Se'n va)

Mar. Al demés si, així ja està
apunt que no hi falta res.

Vosté está ben decidit
á ser l'espós de la noya.

Per. Si.

Cua. Marsant.

Mar. Vé la tramoya
figint allá tot seguint,
y, si, l' crido, surti.

Per. Avant. (Se'n vá per la esquerra)

Escena XVI.

- Marsant Cuareta -

Cua. Deu vos guard.

Mar. ¡Hola! (En Cuareta)

Cua. ¿Y donchs que tu ha?

Mar. (Aquell pareta
vé just pe l' meu plan)

Cua. ¿Heu vist á la noya?

Mar.

Si.

Eua. ¿Y no hi possa obstacle?

Mar.

No.

Eua. S' hoven convenenda?

Mar.

Lo.

Eua. Ahont puch veurela?

Mar.

¿Aquí.

M' han dit qu' está preparada
la capella?

Eua. Tot está.

Mar. ¿Qui s' hi espera?

Eua.

Un capellá.

Mar. ¿Que ja té l'ordra donada?

Eua. Com qu' es lo senyor Marqués
amich del Bisbe.....

Mar. Bé, si.....

¿Y'l Marqués ara es allí?

Qua. No té de senthi per res.

Com que dista la capella
com mitj hora del castell
en senthi ella vaig per ell
y allí s trovan ell y ella.

Mar. Perfectament; ja está entès.

Qua. ¿Les dir que s fa la tramoja?

Mar. D aquí mitj hora la noya
es la esposa del marquès.

Qua. ¡Ay, ay, ay! qui n'ategria,
¡Ay quin regalo m farà
mi sempre quan ho sabrà!

Mar. Vaja donchs; paremme via
(Prevenim primer el perill
de que aquest, com criat del pare
no conegui al fill.) Per ara
vosté, el que fa, es molt senzill.

¿ Com ha vingut del castell ?

Cua. Ab un matxo.

Zof. Donchs avant.

Se'n vá ab lo matxo al instant

á avisá' al Marqués; ab ell

taxan junt, á la capella,

y allí, ja pará una estona

quí hi hauré dut á la minyona

ab la bartaneta d'ella.

Cua. ¿ Y ara, aquestas arracades ?...

Zof. Donqui; las hi daré jo.

Cua. Per no perdreu temps.

Zof. Per ço

Cua. Vauy.

Zof. Las horas son contadas.

Cua. ¡ Linn regalo !

Zof. Si dihéu res

o esguerréu la cosa, palo.

Cua. ¡Quin regalo! ¡Quin regalo

que'm para' el sempre Marqués!

Escena XVII.

— Fofol, Ignasi, Villamil, Don Pau. —

Ign. Vaja; ja podíeu entrar.

Fof. (Vaja; á fer la suma entera
del que falta á la panera,
y, después, á comensar.)

(Treu un tinter de canya y se
posa á escriure mentres entran
los passatgers.)

Ign. Sa veig quants són, ja hi cabrânt,

Vosté allá

(Al cantí du quisei)

Santi Trebién.

Ign. (A un fixaire) En allí. (Ell se'n vá)

Vosaltres al menjador....

y vosaltres.... (Entren Villanil y Don Pau)

Vill. Al momento:

un quarto para el sargento.

Pau. ¿el hi hausa per un cosador?

Vill. ¡Voto á mil demonios!

Ign. ¡Hola!

Lo sargento Villanil.

Vill. Dejo entretanto el fusil (Ho pá)

Pau. Nasí, no estich per tavola.

Dexo 'l sarro' y la escopeta.

Ign. Just; y el Ton vindrá al instant
y ls anirá colocant.

Sején.

(Los otros s'assentan Villanil y

Pau baincom á posarse un á cada costat

bat d'Ignasi.)

Pau. ¿Y la Cassildeta?

Vill. ¡Y la pubilla, patrón?

Jgn. Per ara, gràcies a Déu,
bona, sempre al servei seu,
y més trempada que 'l món.

Pau. Veint no deya al sargento:
de dabo' creyén qui es noya
qui a mí m té fet un baboza.

Vill. Lo mismo digo; yo siento f
por ella tal simpatía,
que mil vidas que tuviera
le diera gustoso.

Pau. ¡Y jo!

Vill. ¡Mil rayos me partan!...

Jgn. (¡Bo!

Elle sempre a mils.)

Vill. ¡El que fuera
capaz solo de intentar

nada contra ella!....

Jau.

Taqual dich.

Si jo fós soltè y fós rich
vos la feya demanar.

Jgn.

No, si.... no; es una xiqueta
muy.....

Vill.

Muy linda.

Jgn.

Muy....

Jau.

Com cal.

Jgn.

¡Oh! Y fá amar miolt bé l' hostal,
perque, com qui es tant gnarpota
y axeridoja, tothom,
qui no pesich, qui una empenteta
vol jugás ab la penbilleta,
y aixó, es dá, m dóra miolt nom.

Jau.

¿Y que tal l' hostal?

Vill.

Esto iba

à deir ¿ Vè bien ?

Ign.

¡ Wh !

Pau.

¡ Sí !

Vill.

Claro ; con una hija así

Pau.

Just ; com qui ella es tan activa .

Ign.

¡ Oh ! Y sobre tot , lo bon tracte
que dèim á tots , y 'l servey ,
qui es , com dihem , á cos de rey ,
Aquí 's fa á tothom bon pacte ;
aquí no espanta 'l treball ,
aquí 'l treball no 'm dona febra ,
y no dèim may gat per lletra .

Pau.

Pero déu loro per gall .

Ign.

Be' , allò va' se' una vegada
per un apuro .

Vill.

¿ Que fué ?

Pau.

Contiu al Sargento .

Jgn.

Reí.

Són per la festa passada,
qui aquí hi va haver gran trifulga,
y entre tots, molt campetsanos,
van venir uns americanos,
ab negras y tot lo que 's vulga.
Dijyan lacayos ab gorras
y jupas galonejadas,
y, al mateix temps, engarriadas,
portavan quatre cotonas.

Pau. Llocos.

Jgn.

Bé; tot es igual,
hèstias d'aquestas qui errationan.
Com dichs: entran y se 'ls donan
los millos quartos de dalt.
Pero haventhi tanta gent,
la vivam era acabada:

galls, pollastres, polls, locada....
no hi havia re; 'l moment
era trist: aquells senyors,
sent rics, com eran, semblava,
y en aixó jo no m'errava,
qui havíem de sé 'ls millors
per pagar bé; Qué parem?
pensaba jo, quant.... de cop,
me veig los lloros aprop;
los fresch, los mats, 'ls plomiers,
y, tots de plumes farcits,
sense dir ni una paraula,
en sent la hora, 'ls poso á tanta
los quatre lloros rostits.

Vill. ¡Ah, ah, ah!

Pau. ¡Eh, quin pensament?

Vill. ¡Voto á cien mil bombas!

Jau. (Rient)

¡y

Quan l'altre es va trova allí
sense lloros?

Jgn.

Al moment

qui es posavan á dinar,

jo ja no tenia apunat tot:

s'arria al pati un esbolot,

sortim á veure 'l qui hi ha,

y de tant d'esglai y crit

no traquem per nova certa,

qui els lloros, veientse oberta

la gúbia, haviam fugit.

Vill. ¡Y qué contestó el indiano?

Jgn. ¡Oh! ¡Quin trastorn, fill del cor!

Mirau; va rompre ab un plor

que, ab tot y sé americanos,
ferja llàstima.

Vill. ¡Ah, ah, ah!

Ign. ¡Y sabéu qué vá succhehir!

Que ja, sense res més dir,
tots varen dexar 'l dinar,

ván dar una pallissa als negres,

ván pagar 'ls lloros per gall,

y, mentre anavan per vall,

lo fon y jo, tots alegres

assentadets a laorra

del racó d'hort, que' es umbrós,

vám fer dels ventres dels dos

duas gabias de cotorra.

Vill. ¡Ah! (Rient molt)

Pau. ¡Ara, quin dinar mes maco!

Ign. No ho creguen.

Pau. ¿No es com faisans?

Ign. No.... ls ancells.... americans
tots tenen gust de tabaco.

Pau. ¡ Ah, ah, ah!

Vill. ¡ Bien, hombre, bien!

¡ Mil enhoras buenas!

Escena XVII.

- Los matrejos Ton. -

Ton. ¿Nasi?

Ign. ¡ Ah! ¿ Ets tu, Ton?

Ton. Miréu que enasi
serém avuy prop de cent.

Ign. No hi fa res.... per tots n'hi haurá.
Mira; nés ab tots á dalt,

y, mientras tinguen el hospital,
y vejis puestos.....

Zon. ¡oh! ja, ja.

Segueximnos tots. (Se'n va)

Vill. Patró. (Prenent lo fusell)

mit venturas.

Ign. Villanil

Disposi per tot estil.

Pau. Si, però, voto al món,

Si'ns doneu lloro per gall.....

Ign. No home això no va ab vostés.

Pau. Vaja donchs; fins á després.

(Y agafant carro y escopeta se'n va dav-

tera del que se'n ha anat ab Zon)

Escena XVIII.

— Ignaci, Fofol —

(Ell pensabiu en primer terme l'altre comptant per si)

Ign. ¡Vaja un dia de treball!

Molt bé; ja està tot; per ara
podem descansar un instant,
y, ja qu' aquí hi ha'l marxaunt,
pensem també en que só pare,
y fem veure que dú pressa
lo de la noya, perquè
aquest, com qui no diu res,
passi avia' al altre de pressa.

(Tofol acaba de contar desam plumas y tinta)

Escena XIX.

Ignaci Cristofol

Tof. Bé, cent duros a la vora (Dera tinté y paper.)

Per ingilia ja'n tivo prou.

Ign. ¡Uy! Tinch un cap com una bora.

Gracias a Déu que tots son fora.
Rescoltén

2ª Sof.

Què?

1ª Ign.

Entre nosaltres,

y enant ara á mi aquell punt
que us he dit que us parlaría,
mi hauríam de fé un favor.

2ª Sof.

Justament hi estich d'humor.

1ª Ign.

Si?

2ª Sof.

Si; perquè jo volia
si no temés sé indiscret
demanáusen un á vos.

1ª Ign.

Donchs l'un á l'altre fets dos....
Lo que's per mi ja está fet.

2ª Sof.

Digneu primer.

1ª Ign.

Molt senzill;

jo marxant tinch la pubilla
que com sabem es ma filla
y ma filla no es un fill. (Durant aquesta esce-

na passant criadas que portan estovallas, plats,
cuberts y tot lo de la taula que la esposa que pe-
ran á si al canto' esquerra)

Ateneut á tot aixó

me vaig espabilar un rich

vaig tractar ab un hereu rich

que 's un pa' de dignus de bó

y demá passat son pare

vé á fé 'ls capitols, si 'l dia

que ha de venir se us podia

trovar á vos aquí com ara,

y hem volguesseu fé 'l favor

d'arreglar-me bé com cal

tot aixó matrimonial

que vos enteneu millor

com que jo tinc gran confiança

en vos perquè us tinc de fé

ho pendria com mercé
de las de mes alabansa.

Tof. No'n tinc cap inconvenient.

Pero aquest promés qu'heu dit
creyeu vos que 's bon marit.

Ign. ¡Com bon marit? Escelent.

Tof. Pero.... y ab tot y se així
¡sabeu si a n'ella la cupada?

Ign. ¡Ah! No, a n'ella no li agrada;
pero ja m'agrada a mi.

Tof. Pero no us hi caseu vos.

Ign. Pero com jo cumpria ara.

So'm vaig casá a gust del pare.

¡Ah! ¡I donchs que? Qu'us creyeu vos?

Tof. Mes si així ditxa no logra
y té un marit per ré ho'.

Ign. ¡Ah fill meu! Be es pitjor jo

que li tindré de ser agra.

Tof. Bé veureu, pe'l moment ara
sols vos dich que em parlarem;
desembro correr y aném
á lo que em deuen encara.

Jgn. ¡Ah! si; alló d'aquell pabor

Tof. Les molt senzill; jo he venut
com sabeu tot lo que he dut
m'he posat de bon humor
y aventhi aquí la pubilla
l'he convidada á pujar
á dalt la hermita á dinar;
ella com á bona filla
hi dit que ab festa major
y estant vos atrafegat
no vos vindria de grat
pero també hi ve' el pintor

que hi puja á pendre una vista
 y he pensat que si jo us dich
 que va' ab mí, y daltros fatich
 el que la vejesseu trista,
 no tindréu inconvenient
 en darli permis.

Ign.

No home

anant hi ab vos y fent bona
 y mentres tingueu present
 que t'haveu de vigilar,
 que s' diverteixi.

Tof.

¿Si?

Ign.

Si.

Tof.

Donchs gent de la hermita aquí
 ¡Pintor! ¡Pinta!

Acte
Escena XX.

- Los matixos, Peret, Pirla. -

(Casilda al punt que ho vagin indicant los versos.)

Per.

¿Qué?

Zof.

¡A marxar!

¡Purbilleta!

Jgn.

¿Pirla vos

vos en arieu? ¿No sabeu

ho potser no recordeu

lo qui havem de fer tots dos.

Pir. No; no ho olvido, teniu.

Quan se posin a dinar

calen aixó y petarí.

(Quasi tots los forasters, lo civil, lo barítono,

lo santi de quisi, lo mariner tots han anat

sortint á la galeria y tots hi son en lo moment

— en que surt la pubilla (ab mantellina blanca)

Zof. ¡Ah! ¡La pubilla! ¡Qui ho diu?

Qui seyentla aixís mudada

no diu que maca y bufona

no té el plaí de Barcelona

una noya mes salada.

Las. ¡Marxant!

Zof.

De baix y de dalt...

de per tot áhont hi hagi vida;

un picament de seguida

per la noya del hostal.

Vésten, vésten á l'hermita;

marxant jo t'he ben pescat

Ara catarem la pinella

venreu quin Farrabastall.

Fi del acte segon.

- Acte tercer -

La matèria decorada.

Escena primera

- Zofol, Ignaci. -

Zof. ¡ehy carat! Home.... espliqueumho
que com hi ha mon m'ha fet gracia.

Ign. ¡oh! La veurén; es la cosa
més senyitta y ben pensada.

Aixéis que us en heu anat
á la ermita ab la tartana

arriba el poch á la punta
y ¡bon! ni una canonada

d'aquellas més horrorosas

que 's tiran quan se fa salva,

espanta més: De seguida

podéis pensar lo que dinavan

sentint aquell espatech

qui ha fet frontollar la casa:

- ¡ Socorro! ¡ Reina Santissima

¡ Asistencia! ¡ podh! ¡ qué passa?

y ab un xich de té per l'un,

y un xich d'ayga naf per l'altre,

m'ha quedat lo diná enter

y tot ha sigit ganancia.

¡ Ah! ¡ amigos! amigos!

¡ Y donchs home?

Tot.
Y gn.

Cada ofici te sas gangas;

lo del hostoler te aquestas

y es precís aprofitarlas.

Lo món es un món de monas;

lo qui no enganya no campa;

jo enganyo, si un cop á mi

també poden enganyarme.

qui ho fassin y tant a tant:

la gent té de sé avispada.

Zof. Be, si; segons com se mira.

per ço no vos erreu massa,

per ço es qu'any a la hermita

haventhi aquella largata.

Ign. ¿Y donchs qui hi ha agut?

Zof. ¿No ho sabiau?

Ign. No n'he sentit dir paraula.

Zof. Veuréu doncas que, a la cuenta,

hi ha perqui a la vora un pare

que's creu ser molt abispát

y's creu saberla molt llarga.

Ign. Ya entench, ¿y si molt comé

es riués rich qui una sabata?

Zof. Bé ho es; la filla es molt jóve,

y bona móssa, y molt maca,

y ell vol casarla ab un rich
que, a la crenta, es un tros d'asde.

Ign. Mal fet; així ab una filla
no deu jamay ferho un pare.

Fof. (Ets ven una irga als ulls
y ven la palla als dels altres.)

Ign. ¿Deixan que la noya? ...

Fof.

Ella,

d'un jove está enamorada,
y aquell vell, qui era com vos
en quan a saberla llarga,
no veya com los dos joves
festejaban a las barbas,
y anant hi ahir, a la crenta,
un bon amich de la casa;
y, veient que la pubilla
seria sacrificada,

avingut ab lo promés,
demanan permís al pare
per aná á diná á la hermita,
ahont l'aplech se celebrava;
lo pare l'permís los dona....

Ign. ¡Burro!

Fof. ¡Oh! ¡Veurén encara!

Los dona l'permís, ells surten....

se'n van ab una tartana....

Ign. ¡Ah ah ah ah! ¡el me'n alegro!

Fof. Li está bé ¿hoj?

Ign. ¡Per tros d'ase!

¡Yes, lo permís! Pou podíam
venir á mi y demanar mel.

Fof. ¡Oh, vos no l'hauríam dat!

Ign. ¡Qu'havía de dar, pampana!

Es lo que jo dich, las noyas
sempre al costat de son pare,
a no ser que una persona
com vos de tota confiança,
o lo pintor.....

Fof.

¡Oh! Bé; es clar.

Sent gent aixís ja es un altre.
Donchs sí; com qui va a la hermita,
se'n va corrent la barbana
a un mas, qui havia sigut
un castell de l'antigalla,
aixís que a n'al mas arriban,
ja un capellá s'hi esperava;
aixís que l'venhen saludan
los dos xicots s'adelantan,
se fa'l casament secret,
queda l'est, y santas pasenas.

Lgn. ¡ Ah ah ah ah! ¡ Me n'alegro
no més pe'l burro del pare!
¡ Quant ho sabrà jah!

Sof. ¡ Figureu-vos!

Lgn. La deü se' un bon papanatas.
Home ¿ sabéu una cosa?

Sof. ¡ Ah! Un home pot saber tantas!

Lgn. ¿ Creuen que m'agradaria
conexer a n'aquet pampana?

Sof. Ja'l conixeréu.

Lgn. ¿ Pot ser?

Sof. I pot ser qu'avuy sens falta.
Pero no ni' he parléu mica,
perque ell es fan papanatas
que, després que s'han casat,
no ha conegut res encara,
y encara está papant moscas.

y manten' ls mris a casa.

2 Ign. ¡ Ah ah! ; Que ditheu? ; De deho'?

3 Sof. Lo que us he dit; tal com canta.

2 Ign. Re, re, donchs; femmel conere.

3 Sof. Potse' avuy maters li 'ni vaga.

2 Ign. (Vaja que, per ser tant viu
tu has caigut ben be a la trampa.) (Se'n va.)

Escena II.

— Cristofol, sol. —

¡ Heu sentit a n'al Ynassi?

que diu qu' aquí no hi té llana?

Heu sentit a n'aquest home?

que diu que la sub tan llarga?

Donchs sempre he vist la mateixa

quan de las donas se tracta;

tot hom veu merbe' la cosa

qui aquell que la veu mes clara,
perque, pares y marits,
veig que tots son d'igual pasta.

Escena III

- Cristofol, Casilda -

Cas. ¡Marxant?

Tof. Oy, qué te m'presentas
á pint de culpa.

Cas. — ¡Pot ser!

Tof. Si noys: Benim de fer
moltes personas contentas,
y, com que ets una de tantas,
nos havém de convenir.

Cas. ¡Ay mirantó quin patir!

Tof. ¡Y aixó ¿que hi ha? t'espantas?

Cas. ¡Veus aquí lo que n'hem tret!

Vos m'heu complert la promesa,
 nos heu casat per sorpresa,
 y ara lo fet ja está fet;
 ara ell no vol di' a n'al pare
 que ns várem casar ahir,
 y diu que primer morir,
 y que, si fossenda encara
 jo insistexo en mon intènt,
 diu que de mi's desfará,
 perque allavoras dirá
 que no es váli 'l casament.

Fof. ¡Dobre xicot! ¡Aixó ha dit!

Cas. Aixó.

Fof. Déxal di'.... es casat....

y es bèn bèn burro espallat.

No t' dongui pas cap neguit

Cas. Me'n dona, perque jo se

que un capellà us va casar;
pero no entench com va anar.

Fof. Si, dona.... jo t'ho dire.
Ara veuràs si es senyill.

Aquí, a dos horas del poble,

hi ha un marquès ranci, molt noble,

que es vinda y no més té una filla.

Lo fill va anar a Barcelona,

ja fa temps, per estudiar,

y en un hostal va posar

y va veure una mimona

Cas. ¿Que ditheu ara? ¿Potsé!

Fof. Espera

Cas. Es que...

Fof. No digas ni una mot

fins que t'ho hagi contat tot.

La mimona es la hostalera;

Se'n va enamorar l'hereu,
fill del marquès, y, atrevit,
se va valer d'un ardit
d'aquestos que l'amor tren.

Cas. Miréu; si ara'm fumsessen,
jo crech que no'm exiria
ni aixís de sanch.

Fof.

Tingué un dia
que, sens que s'ho sapiguessen
pare y fill, volqué l'etsar
que, la mateixa hostalera
que del fill promesa ja era,
va á n'al pare enamorar,
Y, veient que de la noya
res lograva pe'l mal fi,
va vení' á trovarme á mi,
per arreglar la tramoja,

mes jo, que quanys á tot hom
y ja l'uredo m pensaba.

faig amar á deturar
á n' al vellot que venia,

ab una trapalleria

que ja ahí m inventar.

Vos duoh á vosaltres dos
de seguida á n' al castell,

veig al capella novell

li dich que la núvia ets tu,

y, mentres que n' Cuareta

marxava ab la bartaneta,

sens sospitar de ningú,

á dir al Senyor marqués

que ja podia veni,

ja habian dat tots lo sí

com si no haguess estat res.

Cas. ¡Y en Peret sab tot això!

Fof. Ell no mes sab qui es casat
y que jo li ennavegat.

Cas. ¡Donchs, llavors, dignieu que jo!...

Fof. ¡Què?

Cas. Que sòch una marquesa.

Fof. Sense que t'hi falti res.

Si t'hi mivi es fill d'un marquès....

Cas. ¡Oh, Déu meu, quina sorpresa!

Fof. Nobla ab tots los ets y uts.

Cas. ¡Però no tinc pas lacays!

Fof. Ya t'buscarem algun payo.

Qualsevol d'aquets llamits

que corren per qui es prova bo,

(Mentrestant....) (Ora un baul)

Cas. ¡Què? ¡Què voléu?

Fof. Com qui ara no estar pe'l preu,

perque ets rica de davó,
t'he fet dur de Barcelona....
aquest vestit de satí.
La blonda.....,

Cas. ¡Oh! ¡oh! ¡oh! tant fi!

Zof. Y es clar, tanta; roba bona.

Vens que fins tindrás darrera
un patje i el rosete portant.

Cas. ¡Ay no; tingui. No vull tant.

Zof. ¡Anem, vaja, paparera!

Pinta de conxa

Cas. ¡Per mi!

Zof. Mantellina

Cas. ¡Ay, Déu me'n guard!

Zof. Mangats recats.

Cas. ¡Oh, y tot curt!

Zof. Y com no té de se' així!

Figurat que ve la reyna
y 't fa assafata.

Cas. De que

Fof. ¡De melindros yo que sé!

Cas. ¡Ay, Deu meu quant, quina feyna!

Fof. ¡Oh! ¡Y donchs qué? Que 't-figuravas
que 'l se noble no es treball?

Mira; si ara 't fas un tall,

te sortirà la sanxh blava;

Més també, en cambi d'això,

sabrás quan lo rey te muda,

quan crida, quan estornuda,

quan tus, quan no 's trova ho,

y, tenintlo com a lley,

la marquesa Cassildeta

findrà d'estar d'estaqueta

tot lo dia aprop del rey.

Cas. ¿Y es tot això 'l ser marquessa?

Zof. ¡Bha!

Cas. Donchs no'm dignen un mot,

Ja ho entench; ja ho entench tot.

Zof. ¡Bo! ¿Altre cop una raresa?

Cas. ¿Tens aquí perquè ha dit ell

que de primè 's vol morir

que 'l casament describrir!

Lo rey déu anà 'al castell,

y la por qu' ara ell tindrà

es lo castich que li espera,

si 's sab qu' es una hostalera

la dona ab qui 's va casar.

¡Oh! ¡si; se'n dona vergonya!

Me va enganyà... era un traïdor.

Me va dir qu' era un pintor....

Zof. Tot pintava la cigonya.

Cas. ¡Oh! ¡Oh! ¡Oh! ¡Oh! ¡Oh! ¡Oh! ¡Oh! ¡Oh! ¡Oh! ¡Oh!
Ella vergonya se'n darà,
fugirà, me dexarà, (Plora)

Zof. No pas si tu m'creus a mi.
Segueix-me tu punt per punt,
sense fer cap mes rarsa,
y et juro que tu ets marquesa,
y rica, y noble, tot junt.

Cas. ¡Oh! Si això signés veritat....

Zof. És ho juro; creume a n'a mi.

Cas. Digneu.

Zof. No t'angois d'aquí
Lo troch ja el plan preparat,
y tu no tens de fer més
sino que, si ell te venia
dihent que's morde gelosia,
perque gelós se' qu'ho es,

li contestas que, al hostal,
tu has de creure a n' al teu pare,
qu' has de fe a tots bona cara,
tan si li sab bé con mal,
y que, si no vol aixó,
com crech qu' ell ja t' honra dit,
digni a tots qu' es ton marit
y s' acaba la funció.

Cas. No tingneu pò; així ho faré.

Zof. ¡Oh! Si algu' t' liris floretas
ó t' dignés quatre amoretas.

Cas. ¿Ho tindré d'admetre?

Zof. També.

L'home quan está gelós
se cega y se desabenta.

Probem, si aixís no reverta
vindrá l' meu medi enginyós.

Cas. ¡Oh! ¡Si'm déu semblant sorpresa!...

Zof. Sols duplarme es un insult.

Traig a' d'ú a' dins lo baul
de la senyora marquesa.

(Preu lo baul, saluda còmicament y se'n va)

Escena IV.

- Casilda y, aiat, Paula -

Cas. ¡Ay ho d'home! M dona un cor
cada vegada que 'l sento,
que... no ho sé... fins m'accontento
y crech qu' es certa ma sort.
¡Ser marquesa!... Capdellém
mentrestant aquesta troca.

(La posa en una cadira y assentantse ella
en un altre comensa a capdellar.)

¡Ser marquesa!... ¡Y si no'm toca tanta sort y ara 'ns erreim'? (Apareix Piula)

Piul. Dèu te quant, Cassilda.

Cas. ¡Hola!

¿Són vos polvorista?

Piul. Si

T'hem vingut un rato aquí....

Cas. Ja; a fè un aiquet de tavola.

Piul. No ho cregas; a dirte clar lo que m'he callat fins ara.

Cas. ¿T'us callar? ¿Ja es cosa rara!

Piul. Donchs no te'n tens de estranyar, Ja'n pot sè al món de xarriaire un home, que, si es vòtât qu'está ben enamorat, aixís qu'ell se sent lo flayre de tenir la noya aprop,

ja 'l veuràs parat y pret.

L'amor fa 'l mateix qu' un cuèt:
mullat, no crema ni un cop.

Cas. ¿Y vos sòu un cuèt mullat?

Pin. ¿Que hi ho tòch dins, Casildeta?

Tòch un cuèt que ja no peta,
perque tu ya las ruxat.

Vaja... res... t'ho vaig a dir

Cas. ¡Ah! ¿ell volén parlar d'amor?

Veurén donchs; féu lo favor.

Capdellare, y puch sentir,

y aixís, mentres parlaréu,

traballarè, com me toca.

Pin. Re; vaja donchs; donm la troca.

Escena V.

- Los mateixos, Peret. -

Per. Féu lo favor!

(Prevenla ell)

Pi. ¿Que volén?

Per. La troca la agnanto jo.

Cas. Be; no hi fa res; tot es hu;
ell ja no ho dirá a ningú.

Espliqueu-vos.

Pi. Donchs lo ho

de lo qui aquí está passant,
es que se vunde de poch;

feyam un castell de poch
per calarlo per San Joan

La dona estava assentada

al costat d'un feix de crets;

sentim tot plegat uns pets

que van semblá una tronada,

y, en vent tot aixó ha passat,

vam buscar per tot la dona.

Cas. ¡Si que la van fer ben bona!

Pin. Tota s'havia arbolat
Sols ne vam trova 'l didal,
las arrecadas, y cendra;
lo demès, com pots comprendre,
se'n va anar tot cap a dalt.

Cas. Si; per força ha de se' al cel
¿Vejam? (Arreglant la broca)

Per. ¿Que?

Cas. Que s'pert lo fil.

Pin. La sabo donchs per quin estil
es miol natural l'anhel
de casarme altra vegada.
En ets quapeta y rodaronna;
vesteixes bastant bufona;
conech que ets molt endrecada,

Per. ¿Volén fe' el favor si us plau
de no amohinarvos?

Pin.

¿ Perquè?

¿ Què n'heu de fer?

Per.

¡ Jo!..... No.... re.

Car.

¡ L'indado home!

Per.

¿ Què?

Car.

Què t'heu

la troca, y, si s'embolica,
despres tindrem un gabell.

Per.

Donchs enyta; Ditscos capdell!

Car.

Ja no més falta una mica

Pin.

Donchs si; t'heig molt endressada;

m'agrada el teu caminar,

lo teu modo de parlar,

la teva gracia calada....

Per.

¿ Què n'heuu poca de solta!

Pin.

Atinjo; ja n'vas empipant.

Per.

¡ Y home, si aneu desbarrant!

¿No ho heu dit ja un altre volta

¿perque ho heu de torna' a di'?

P. m. Perque vull dirho.

Per. ¿Si!

P. m. Si.

Es bufona, y es canosa,

y es maca, y es aixarida,

y es endressada.

Per. ¡Oh!

Car. ¡Ah!

vejám si ara cantaré!)

P. m. I vull dir tota la vida

que te boca patonera,

y un llabiet com un pinxo,

y un cosset lo mes turfo,

y una gracia sandunguera.

I ara m'vull agenollá

y dirli, perquè es vritat,
que n'estich enamorat,

y ja ho he fet; Què? Què hi ha?

Per. ¡Oh! Sortiu. (Dexant la troca)

Cas. ¡Yara? ¡que pas!

¡Si que la hem ben arreglada!

Tota la troca embullada.

Per. Tu la desembullarás
mentres jo mato aquest vil.

Pin. Però bé..... qui es aquest?

¡Perquè crida, y ab quin dret
se queixa per aquest estil?

Cas. Això es lo que estranyo jo.

¡ab quin dret? ¡veján!

Per. ¡Jufama!

¡Jo no finch dret!

Pin. ¡Qui reclama

te de di': es per ço y això.

Cas. (¿Vols que jo ho diga?)

Per. (¡No!)

Cas. (¿Vens?)

(Lavors pren la part que s'ha toca)

y....)

Per. (Sense ratió.)

Cas. (Atquant a la boca)

Pin. ¡Taya! He quedat pentine creus.

¡Privame a mi de que diga
a una noya que m'agrada!

Donchs ja la temin armada,

desd'aray, siga allá hont siga

que la vegi devant vos,

no mes diré que floretas,

y carrias y amoretas,

sols per posans nequitos,

y ara veurè al hostaler,
y ara parlarè ab son pare,
y, si'm diu que si, desd' ara,
perque ab dret ho podrè fer.....

Escena VI.

— Los matecos, Villamil, D. Pau. —

(Que aparexen dalt de la galeria)

Vill. ¿ Senyor Polvorista?

Piu. ¿ Qu' hi ha?

Vill. Que són esos gritos?

Piu. Nada:

que ja la tenim armada.

Pau. ¿ Que vos passa, Piu?

Piu. ¿ Qu' hi ha?

Pau. Que són aquets crits?

Piu. Fritolera!

En aquí no feya un instant
ni estava jo requerant
a aquesta noya, pitera.....

Per. ¡Oh! (Impacient)

Cas. (Calla; agranta la boca.)

Piñ. Quant aquest jove imprudent
me crida quell no hi consent,
y hem vol posar punt en boca
sense tenirhi cap dret.

Vill. J'entendo bien su intento;
Tampoco yo lo consiento.

Per. (¡Bo! otra no hi surt aquest)

Piñ. ¿Com s'entén? ¿Vosté s'hi oposa?

Vill. ¿Quien lo duda? Su palmito
me enamoró, y ya no admito,
dirigidas a la hermosa,
bromas de nadie.

Pin. Donchs ja la tenim armada.
Lo vull la noya.

Per. (¡Endavant!

¡Y jo escoltantmho!)

Pin. Y al instant.

Lo vull casarmi, m'agrada;
y ab punyal, espasa, fletxa,
fratne, canó.....

Vill. Usted permita;

temo que se precipita.

Tots. ¡Com?

Vill. Me acalta una sospecha?

Jau. Digni.

Vill. Que aqui sin rason
tal vez nos atolondramos;
todos a la niña amamos;
mas falta una explicacion.

¿Prefiere ella de los tres
a alguno?

Cas. (¡Si dich!) (Ap a Peret)

Per. (¡No!)

Cas. No

Vill. Pues, siendo así, empiezo yo

Sigan ustedes después. (S adelanta)

Palomita: entre las mil

conquistas que sumo en lista,

tu eres la mejor conquista
del Sargento Villamil.

Mil amores he tenido sentido,

y mil niñas me han amado,

y, de las mil, he logrado

las mil dichas que he tenido.

Pero mil veces te juro

que en ninguna como en ti

¡ mil rayos me partan! ví
un amor tan noble y puro.

Llevo ganadas mil villas,
me he encontrado en mil combates,
jóven, hice mil dilates
y alcancé mil maravillas,

Así pues, niña gentil,
tu, mil veces mas preciosa
que la que haya mas hermosa
desde el Garro hasta el Genil,

si con mil pruebas de amor,
pasando por mil azares,

quieres matar mil pesares
y mil ayes de dolor,

deja que lloren cien mil
el seno de tu fortuna,
y sé tú la mil y una

del Sargento Villamil. (Saluda)

Per. ¿Y tú, a n' aixó, que' hi contestas?

Cas. (¿Que vols que hi contesti?) (Amenassa)

Per. (Espantat) (¡No!)

Pin. Vaja; ara toca al senyo.

Pau. Lo....

Pin. Si. playa; quatre festas.

Pau. Donchs aviat está dit tot.

Lo caso; tú, pubilleta,
sense sarro, ni escopeta,
ni gos, ni entendrehi un mot,
has vingut a fer succeti
lo que no'm puch ni explicar;
jo he vingut aquí a cassar
y tú m'has cassat a mí.
Heus cassat potse un mussol,
o una síbca, o un os;

pero es un os.... carinyós,
que ballará, perquè t' vol,
lo ball que t' agradi a tu,
y que, si ara t' es li donas,
no veurá al mon més ninyonas
ni més noyas, ni ningú,
ni més jochs, ni més sargata....

Sim. Bè, prou; no estém per cançons
ni 'ns trenqui las oracions.

Que digui ella ab qui es ingrata
y ab qui no ho es per estimar,
aj, si 'ls altres no s'hi avenen,
ja saben lo dret que tenen:
o' convenirshi, o' matar.

Vill. Contestes pues la muchacha.

Cas. Lo contestaré en pochi mots.

A n' ha mi m' agradan tots.

Per. ¿Les dir que he?.....

Cas. Digali atxa.

Aixís es que, si vostés
diuen, com crech qu' es veritat,
que 'ls tres s' han enamorat,
y que m' estiman tots tres,
pòden anà a dir a n' al pare
lo que 'ls tres m' han dit aquí
y lo qu' ell me manà a mi
jo ho faré.

Pin. Donchs aném ara.

Vill. ¡Al momento!

Pan. ¡Al punto!

Pin. Adieu,

estimada del cor meu.

Vill. Adios, Sabrosa.

Pan. Noya,

fins á després..... (Tirantli un pató.)

Per. (Impatient) (¡Votaban!

Estida que.... si no se'n van!....)

Pau. Si acús ja t'porto la joya.

(Li ensenya l'anell que dú, y se'n va com
los altres.)

Escena VII.

— Peret, Cassilda, anant Fofol. —

Per. Té; la maderxa, la broca

y el fil, y el capdell y tot.

(Massegantho ab ràbia, y tirantli als pens.)

Cas. ¡Y ara! ¿Qu'has fet bavalot?

Per. Lo qu'haig de fé, l'que m'pertoca.

Fof. ¿Qu'es aixó? ¿Que passa aquí?

Per. Que ja estich desesperat.

Que després de ser tractat,

com varem tractar ahí,
que sent ella ma muller
y, essent jo lo seu espos,
no'm hè de posar gelos
ab las cosas que sol fer,
de desde que som cassats,
igual que si fos soltera
me mata y me desespera
donantme celos fundats.

Fof. ¡Peret, per Déu!

Cas. ¡Y que's mori!

¿No ho veyén que es un rarot?

Fof. Bè, tu respectal.

Per. No pot.

Ja ho veyén; hi haurá un desori.

Cas. Si que hi será! (Ja rompent enfadada.)

Per. ¿Sentis?

Cas.

Si.

Hi serà, perquè, cansada
de tanta de curamada,
me poso fora de mi.

¡Vejam? ¿En qué li he faltat?

Lo sé que, sent la muller,

res de mal li tinc de fer,

y ho he complert, y es vritat.

Mes, vos coneixeu al pare,

tenim hostal, y a' n' aquí...

¡Qué li faré, ¡pobre de mi!

Si passa 'l qui ell vos diu ara?

¡Qué li faré si, la creavola

portant a' tanta, un travat

de caleser o zagal

me vol fe un xich de tavola?

¡Qué li faré si ab las bromadas

qui aquí pot fe' alguns estrofa,
me vol tirar una pallota
de las ametllas torradas?

¿Qué hi fare' si me fan l'ullet?

¿Qué hi fare' si, tot passant,

me s'estrava pessigant,

o' me fa' una bronca un ximplet?

So' me veig perduda, y no sé

cap a quin cantó tirar

Atí l'pare' me va renyar

perque no' me porto prou bé

y no só prou carinyosa

ab los que posan aquí;

aquet se quesa de mi

y té la vida anguniosa

perque diu que soch migrata,

y ab tots estich festejant.

¿Si? Donchs, d'avuy en avant,
primer que l' torment que'm mata,
dich per acabar d'un cop,
que, o' jo no loch ta muller,
y, en tal cas, ves tens de fer
del que vejis passá aprap,
o', si ho loch, clá y catalá,
digas som marit y molla,
perque fugi aquesta colla
que'm ve a n' aquí a festejá;
y llavors, mirant tot' hora
com honrá' y servi' al teu nom,
content tú, content tot' home,
y bona nit y bon' hora. (Se'n vá)

Escena VIII.

Fofol. Peret.

Fofol. May, la pubilla ha parlat

com un breviarí.

Per.

La no sé.

Si en això ella diu molt bé....

¡Tot es lo ser jo apocat!

Ho hauré de dir a mi al pare, y ell
sabent que son fill, qui es noble,

se casa ab una del poble....

Zof.

La li he dit qui aquest tropell
no l'ha de temer; son pare
arriba aviat al hostal.

Per.

¡De debó!

Zof.

Ara el Ton a dalt

m'ha dut recado; vé ara,

y si es cert, com assegura,

que, si ell ho vol, cedirà,

jo 'l ventrè, l'exim está

y hem acabat las posturas.

Escena IX.

- Los matixeos, Ignaci. -

(Que apareix al fondo)

Ign. ¡¡ ¡Marxant! ¡¡ (Ab alegría, desde la porta)

Fof. ¿Qu' hi ha?

Ign. El senyor Marxant.

Per. ¡Oh! ¿I pare!

Mar. Si, surti a fora;

mes no's moga de la vora.

Per. Esta molt bé. (Se'n va)

Fof. O no puch res

o avuy pescarem peix gros. (Se'n va)

Escena X.

- Los matixeos, Marxant, Cuareta, quatre lacayos al fondo -

Mar. Que Deu hi sia.

perque fassi un xich d'olor.

Mar. Bé, molt bé, tant de millor.

¿Veus? Si tothom fos així

no estaria la noblesa

tant per terra com està

Entre este burro.

Ign.

(¡Ah! ¡Ah!

¡Que senzill! ¡Quina francesa!

Falós.... burro... bé, ve; un tracta

com si sigues germà seu.)

Mar. I bé, ¿y que tal l'hostal teu?

Ign. Si sa mercé m'fés... lo pacte

un signet més baix del cent....

podria anar una miqueta.

Mar. D'aixó entente ab ell. Curareta.

Qua. ¿Mi senyor?

Mar.

Vegas si preus

després nota de l que t' digni.

Cua. Serà servit.

Mar. (Focant a Ign.) Ho mereixes.

Ets bon hostaler, serveixes

sense que l servi t' fatigui,

y sobre tot tens criadas

molt guapassas. ¡Ay, Cuareta?

Cua. Sí.

Mar. ¡Ay?

Cua. ¡Sí!.....

Mar. (A Ign.) ¡Y la Mariagneta?

¡La t' va torná a las andadas?

Ign. Ahir la vint despatzar.

Me quisava massa bé,

y, en un hostal, no convé.

Mar. Home.... ho tens de suportar.

¡Mare de Deu!.....

Ign.

Si, ja ho veig;

pero ja sab lo que passa:
si es ben eint se'n menja massa,

y la vaig envia' a passeig.

Mar. ¡ Y la teva filla?

Ign.

Bona

Mar. La la veuré un' altre estona.

¡ Quin' hora femim'?

Ign.

Per mi

la que sa mercé disposi.

Mar.

La que dignis; l' hora qu' es.

Ign.

Per mi las vuit.

Cua.

No; son més,

Mar.

Lo tinc lo meu a que hi posi
lo relotjer, una roda

que s' hi vá trencar, molt fina.

Cua.

Si; la roda catarina.

Jgn. Bé donchs, si no l'incomoda,
podrem anar ab la merce,
a la cambra.

Mar. No; no encara;
la fresqueta que corre ara
y el cel, qu'está tan seré,
me convenen.

Jgn. Mes fosqueja

Mar. No hi vol dir res: seré aquí
sota la parra.... ¡Ah! Així,
y tu pots fer que s'hi vegi
fent encendre aquet fanal.

Jgn. ¡Oh! Així si que m'costa poch.
¡Bon! L'estament ara passa.

Escena XI.

— Los matixos, Ton. —

¡Ton!

Fon. ¿Qué?

Ign. ¿Les si tindrás trassa!

Encén lo fanal d'un broch.

Mar. ¿Com d'un broch! de tots.

De tots

¿Tbo tens entés?

Fon. ¡Oh! Ja, ja.

Ign. Vejam si t recordará.

Fon. Vaig.

Mar. ¿Tens que son pallangots?

No fan los mossos, no fan;

creume a mi, al hostal, mimmoras;

son més atents, més personas....

Ign. Bé; y per sopar, ¿qué pendrán?

Mar. ¿Tens ous del dia?

Ign.

De nit.

La gallina ls ha post ara,

y ja 's fa forch.

Mar.

Donchs, encara

que sabs que ja t'ho tinch dit,
donans ons per beuver.

Lyn.

Bé.

Mar.

Quatre bledas supregidas,

una copa de frigola.

ves si 's trova una escarola

d'aquellas tant aixeridas,

y, ara, per acompanyar,

quatre olivas, una llebra,

duas perdius.....

Cua.

¡Oh! ¡Y la febra,

mi senyor?

Mar.

Déxau estar.

Si onés detras del ofech,

y las febras, y lo progre,

ja m' hauria mort de magre....

Ign. ¡Té raho; aixó si que ho crech! (Rient)

Mar. Taja donchs; vés, ximple, vés....

que ts mes tonto y mes peresa....

Ign. ¡Se, je, je! ¡quina franquesa!

¡Que bo! ¡que natural qu' es. (Se'n vá)

Escena XVII

— Marqués, Cuareta, Gon. —

Mar. ¡Pobre Ignaci! Es un tros d'ase;
pero es bo. ¡Ay?

Cua. ¡Ay, Ay! Ay!

Mar. ¡Que tens?

Cua. No ho sé; no restich prou catòlich.

Mar. ¡Y aixó?

Cua. Si es que la merce
no mana 'l contrari, 'm trovo

que ja la migranya m'és.

Mar. ¡ Ah! No. Que vinga, que vinga.

¡ Taya! No faltaba mes.

¡ Que t'creus tu que jo so' un noble
d'aquestos, tan exigents,

que ni tan sols consenteixen

que, si algú aprop los serveix,
no estiga malalt ni un dia?

¡ May! ¡ Oh! Aixó no; sobrament
no sian mals que s'encomanin,

tenne tant com vulgas; és.

Qua. Gracias, mi senyor, mil gracias.

Mar. Fing, home; no hi ha de que.

Qua. Pero.... anant a' un altra cosa.

Mar. Digas.

Qua. ¡ Que determinem?

Mar. ¡ Has fet tu el qu'hem quedat antes?

Cua. No; pero ara ho podém fer.

¡Noy! ¡Oh noy!

Mar. ¡Fu, papallucas!

Cua. Fu que ls quatre brochs encés.

Vina.

Fon. Digni.

Mar. ¡Ey, ten cuidado!

Cua. Si; apártat un xich; aném
tots dos mudats, y l llum d'oli
té malas buclas.

Fon. Bé, ¿y qué?

Mirin que l cuiner m'espera
per triar las reñegas.

Mar. ¡Vens!

Cuidado, home; ten cuidado.

Cua. ¡Per Deu, home; enteriment!

Mira; haurías d'aná a dintre,

mirar tot seguit si veus

à la Cassilda, y donarli

de part nostra aquest bitllet.

Fon. ¡Oh! Aixís si que voldré donli.

Cua. Vaja donchs; donli corrents.

Fon. Beniu

Cua. ¿Y aixís?

Fon. Beniu d'aguantarlo,

perque com jo sé qu'ella es

al quarto del polvorista,

qu' es ple de copra y de cuets,

tenim manat per l' Ignaci

ques portant llum, no hi entrem.

Cua. Vaja donchs; vés; ja l'aguanto.

Fon. Vaig, li dono, y tornaré.

Mar. A la Cassilda.

Fon. ¡Oh! Ja, ja.

Mar. A la putilla .

Zou. S'entén .

L'Escena XIII.

- Marqués, Cuareta, Zouf - -

Zouf. ¿Dona permis sa excelencia?

Mar. ¡Heola! ¿L' marxant. Veniu bé,

Digueume donchs ; ¿qué va ésser
lo qu' ahir passá al castell?

Zouf. Li diré en quatre paraulas.

Mar. Per ço hem vingut.

Zouf. Donchs tot es

que, després de quedá entesos

ab lo senyor, qu' aquí ven,

vaig fer guardar la bartana,

vaig parlá a n' ella corrents,

va dir que sí, van pujarhi,

y van arribá al castell
En senthi, vosté tardava....

Mar. Calla home; ; si encara ho veig!

Uns que vénen y'm deturan:

- ¡ Servido, senyor Marqués! -

y allí van volé obsequiar-me,

y aixís van perdre'r lo temps.

Fof. Siga com vulga; allavoras

l'esperavam, quan jo veig

que la núvia s'penedia;

- ¡ Tagi, al senyordich, corrents.

Corri á buscá' a n' al seu amo,

mentres qu' aquí l'esperém. -

Lo senyó' ha prés una mula

y se n'ha anat del castell;

nosaltres allí'ns quedavam,

tots esperantlo á vosté,

quant, de repente, la núvia
romp en un plor tan etern
y comensa a dir qu' a casa
se'n vol tornar. ab tals extrems,
que no hena tingut altres formes
que enganxar lo caballet
tot seguit a la tartana,
y aquí havém vingut, corrents,
capellá, jo, testimonis,
y tartana, y tartaner,
esperant lo que's faria
fins que's parlés ab vosté.

Mar. ¡Oh! So, marxant, vull la noya;
més que'm costi tots nos bens.

Zof. Res, donchs, vaja: mans a l'obra.

Mar. Tu dirás qu' havém de fer.

Zof. So, perquè ella es determini,

hinch ja 'l plan apunt y llest;
pero jo ara no puch dirlo.

Mar. No'ns lo digas; no hi fa' res.

Fof. Donchs se'n van a dins, y sopan,
s'amagan about jo 'ls diré,
y després, si, ab lo que vegi,
vol la noya en casament,
crequi cert que serà seva.

Mar. Vaja, donchs; Cuareta aném.

Cua. Si es que sa merce' ho disposa....

l Escena XIV.

— Los mateixos, Ignaci. —

Ign. Quant quati 'l senyor Marqués....

Mar. ¡Cóm?

Ign. Que té l'ensiam a tanta.

Mar. ¡ Y tinc ja apunt per després
la meua cambra?

Lyn. — Guarnida,

y ab cobrellit de novell

Ma. ¡ Sab ja que dorm ab sinxeta?

Lyn. Tindrà sinxeta també.

Mar. ¡ No hi trobare pas trenyinas
com l'altra volta?

Lyn. No ho crech;

mes, si a' la merce li agrada,
ni hi fare posá al moment.

Fots. ¡ Eh, eh!...

Mar. ¡ Lynaci!

Lyn. ¡ De que riuen?

Mar. ¡ Sempre serás neci!

Escena XV.

- Fofol, Ignaci. -

Ign.

¡Eh, eh!

Fof.

Ignaci.

Ign.

¿Qué hi ha?

Fof.

(Alarmenlo

per seguir en tot lo plan fet.)

Escolten. ¿ Vos complauria

salvarvos d'un gran tropell?

Ign.

¡Marchant, Fofol! ¿ Qué diheu ara?

Fof.

Vos puch dir no més que sé!

qui aquesta nit, al punt y hora

qui aquí tots retirarem,

ha de venir en a robarvos.

Ign.

¡Y ara!

Fof.

¡Sit!

Jgn.

Pero.....

Sof.

¡Callen!

L'objecte aquí es agafarlo,
y, si ell nos sent, ja está l'lest.

Val mes qu'ara, desseguida,

anem corrents vos mateix

y portem aquí l'alcalde

y gent armada, al moment.

Jgn. ¡Qué diheu home! ¡A casa Madres!

Sof. La veureu com es; correu

Jgn. (Psi!..... Quan ell creu que m'enganya

es quant jo ja pesco l'peix.)

Sof. ¡Que no hi aneu!

Jgn.

¡Desseguida!

Escena XVI.

- Sofol, Pirla -

Pir. Marchant....

Zof. ¡Heula! ¡Com anem?

Piu. Au hem ja cumpert vostras ordras.

Zof. ¡Y que tal? ¡L' haven encés?

Piu. ¡Oh! Está gelós de manera
que s'arbola com un uet.

Zof. Si; l' privat es desitjat,
y, aixís que l' home se tem
que li preuen una cosa,
llavors es quant la vol més.

¡L' heu demanada a son pare?

Piu. Si; y també ho ha sabut ell,
y ara s' passeja arbolantse
que sembla un polvorí encés.

Zof. Bé; ¡La gent ja está avisada?

Piu. La está tothom.

Zof. - Ah lum jeh? -

Pim. Tots treuran llum.

Fof. Donchs depressa.

Vos signeu també amament,

y, si la sort nos ajuda,

avuy dexém aixó l'est.

Pim. Pero mireu que, si s'logra,

lo qui hem dit, m'haveu promés....

Fof. Si l'any que ve s'fa aquí festa,

pareu las rodas y crets,

y un castell de focs y pintas

que no s'han fet ni pe'l rey

Pim. Donchs ja hem parlat prou, a ferho.

Escena XVII.

- Fofol, Cassilda -

Cas. Marxaunt.

Fof. ¡Heula! ¡ets tu, mimyona?

Cas. Si; han sopat los caleros,

y, com que, de tantas festas,

se trovan ab cansament,

tot hom retira.

Zof.

Donchs, ara,

fés tú com qui fa 'l mateix,

y, en bloc d'així, prevenyuda,

per lo qu'hem parlat ab temps,

vesteixte bé d'aquell modo.

Cas. No tingneu pó; així ho fare.

Escena XVIII.

- Zofol, Ignaci, Batlle, gent. -

Ign. Marxant.

Zof. - ¡Hola! ¡D'heu lo batlle? -

Ign. Aquí ve' ab aquesta gent.

Zof. Benvinguts donchs, y amagueu los

al detrás del carro aquell.

Ign. La hi son.

Sof. Ara a' crida' al Toni,

y fingeim que retirém.

Ign. ¡Toni!

Escena XIX.

- Los matixos, Toni, ab llum! -

Ton. ¿Qu' hi ha?

Ign. Apaga 'l fanal.

Ton. ¡Oh! Ja, ja.

Ign. ¡Oh! ¡Ja, ja! ¡Y donchs,

en lloch d'eixó que respous,
perquè no ho feyas, tabal?

Ton. Porque daba als calesers,
mairfezas per questa nit

Ign. Bé; donchs ara tots al llit.

Y vos, ¿que sou dels darrers?

Fof. Jo'm quedo aquí a vigilar.

Vos, vos amagueu aquí.

Ign. ¿Que juguem a fet?

Fof.

Si.

Ign.

XXX ¿Si?

Fof.

¡Pit!

Ign.

¿Què?

Fof.

Qui havem de callar;

la rata ha iust la ratera

parada, y se va acostant.

Ign.

Pero....

Fof.

Callem un instant.

Escena XX.

Los matricos, Peret, ab cantela.)

Per.

Qui s'espera's desespera.

La te raho' lo ditxo: estich

esperant, fa cinch minuts,
y'm semblan sigles perduts,
y me mata ja 'l patich.

l Escena XXI

- Los matixos, Marqués, Cuareta, Zofol. -

Mar. (¿Y volen dir vos que !...?)

Zof. - (Si...)

Y ara aviat hi pot pujar;
pero avans hem d'observar
que no hi haqués ningú aquí.
Esperi.

Per. Ves qui diria

que, sent com so 'l seu marit,

ja ara es la segona nit

que, perquè 'l parlat, us perdria,

finch de veure a ma muller

escalantli la finestra,
y havent de sé astut y destre
¡ Avant pot la por, y que fa fe!
Lo llum! ¡ Ah! Posém la escala
y mirém si s' pot pujar.

Escena XXII

- Los matexos, Villanvil, D. Pau. -

Vill. Calle usted va ya á escalar.

Pau. La ho veig; no hi ha dubte.

Per. Aha

(Mira si algú l' veu, pera comensar á pujar.)

Mar. ¡ Es dir qu' ella ha dit?

Fof. Si.

Hi ha la escala, y ja l' espera.

Mar. Donchs sent d'aquesta manera,
pujo.

(Sen hi va, quant lo marxant lo deté.)

Fof. Calli.

Mar. ¡Qué?

Fof. A n'allí

no veig jo un bulto penjant?.....

Mar. Sí.....

Fof. ¡Y se para cada punt!

Mar. ¡Oh! ¡Y no para!

Fof. ¡Y penja amunt!

¡Lladres!.....

Per. ¡Qu'es això?

Mar. ¡Ah! ¡Bergant!

¡Lladres!

Ign. ¡Ahont?

Fof. ¡La pinla poch!

Mar. ¡Lladres!

Vill. ¡Dónde?

(Fothone surt ab llums, llumaneras, fa-

nal, candelerero, llum de cuyna, etc., etc.,
Mentres lo cohet s'ha calat ha corregut,
y ara la escena está il·luminada per un foc
de bengala vermell.)

Fon. ¡Ahout es?

Ign. ¡Allá!

Per. ¡Ah! El meu pare. (Dalt la escala.)

Mar. ¡El meu fill!
(S'obra la finestra, y apareix Cassilda de
marquesa)

Cas. ¡Ah!

Mar. (Dech estar com mort, de groch.)

Ign. Es dir doncas que á la cuenta
vosté'm pujaba á robar.

Cas. ¡Oh! ¿Y per có voldrís passar?

Per. No; no vull semblant afrenta (Baixant la escala)
ni vull, fent pensá altre cosa,

deshonrarí una noya honorada;

sapigau d'una vegada:

pare, ella es la meua esposa,

y per temer que vosté

no ho volgués saber de grat,

la veyá creix d'annagat

perque ningú n' sabés res.

Mar. ¡ No pot ésser! ¡ Casat tu!

Fof. I mes que molts matrimonis,

perque no ho negui a ningú,

y 'l capellá es lo mateix

que casá a vosté debia.

Mar. ¡ Oh! ¡ S'ha vist més picardia!

¡ Es dir donchs, qu'heu posat greix

en femme aquesta jugada?

Donchs jo 't desheredare.

Fof. ¡ La ha de fer!

Mar. ¡Que no ho faré!

Zof. No ho faré, porque guardada
tinch la carta que a la noya
vosté ha escrit, quant ha vingut,
y aixó si vol ser tossut,
es per mi la millor joya;
ella dirá que vosté
a da' l'permis no's resigna
perque ab una passió indigna
volia rompre aquesta fé.

Mar. ¡Oh! ¡No per l'amor de Deu!

Zof. Donchs donya: l'permis.

Mar. ¡Donat!

(Així com així es casat,
y ja el patrimoni es seu,
perque es de part de sa mare.)

Zof. (Aprofitau la ocasió.) (A Casilda que ja ha

baixat vestida de senyora. Peret la agafa de la mà, y van á dir al Març.)

Per. Pare, ¿us vols donar el perdó?

Cas. ¿No vol perdonarnos, pare?

Mar. Don vos passi uns bons casats.

Fon. ¡Visca el marçant!

Ign. ¡Filla meua!

¡Quina alegria per mi!

Vill. Hijo, lo que yo fingí,
por mas que usted le subleva,
peticion de amigos fué
de ese mercader rumboso,
que para hacerle dichoso
obró con tan buena fé.

Mar. ¿Ho has sentit, Cuareta?

Cua. Si.

Mar. ¿Y qué hi dius?

Cua. Que mi senyor

sabrà be l que li es millor.

Fof. Que millor si te aquest fi.

Ni es ell sol heren marquès
casat ab una hostatera,

ni el senyor marquès es fiera
per no perdonar may més.

Digan donchs, d'aquí en endavant,
que l'han donat la ventura
las cavorias del marxaunt.

Jgn. No'm fassin cas; no té vehins

y's va alabant á tot hora;

ell feu molt de part de fora,

jo he fet mes de part de dins.

Y si l'amor no us arbola

y ha cambiat en goig la festa

es perquè he dat gat per llebra
á l'hostal de la frigola.

Prou.

